

Durum ve Tahmin

AYÇIÇEĞİ

2020

**T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ**

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

Durum ve Tahmin

AYÇİÇEĞİ

2020

Hazırlayan

Peruze BOZER

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
peruze.pinar@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 319
ISBN: 978-605-7599-46-9

Ekim 2020

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

© TEPGE Her Hakkı Saklıdır.

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtım yapılamaz.
Kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.
Yayın içerisindeki istatistik veriler hazırlandığı dönemde ilgili kaynaklardan elde edilen yayınlanmış
son veriler olup sonraki dönemlerde, yapılan güncellemelerden dolayı farklılıklar olabilir.

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin” raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yılsonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleşmeler “Durum”; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanı sıra bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve buna bağlı olarak her yıl ithalata ödenen döviz tutarları düşünöldüğünde; temel politikaların oluşturulmasında bu rapor önemli katkıları sağlayacaktır.

Raporu hazırlayan Sayın Peruze BOZER’a emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Mehmet Cihad KAYA

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TABLO DİZİNİ	ii
ŞEKİL DİZİNİ	iii
ÖZET.....	iv
DÜNYADA DURUM: 2018/2019.....	1
DÜNYADA TAHMİN: 2019/2020.....	4
DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2020/2021	5
TÜRKİYE’DE DURUM: 2018/2019.....	6
TÜRKİYE’DE TAHMİN: 2019/2020.....	11
TÜRKİYE’DE ÖNGÖRÜ: 2020/202.....	12
TÜRKİYE’DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI.....	13
EK TABLOLAR	14
KAYNAKLAR.....	33

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton).....	1
Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (milyon ton)	2
Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (bin ton)	7
Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (bin ton)	7
Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı.....	15
Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı	16
Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı (bin ton)	17
Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (bin ton)	18
Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (bin ton).....	19
Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton).....	19
Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (ton)	20
Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (bin \$)	21
Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (ton)	22
Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (bin \$)	23
Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)	24
Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (bin \$)	24
Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (ton)	24
Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (bin \$)	25
Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (ton)	25
Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (bin \$)	25
Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (ton).....	26
Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (bin \$).....	26
Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (ton).....	26
Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (bin \$).....	26
Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)	27
Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (bin \$)	28
Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Kuspesi İthalatı (ton)	28
Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Kuspesi İthalatı (bin \$).....	28
Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Kuspesi İhracatı (ton)	29
Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Kuspesi İhracatı (bin \$).....	29
Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibariyle Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi	29
Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	30
Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg).....	30
Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi (1)	31
Ek Tablo 30. (DEVAM). Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	32
Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları	33

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (% , 2018/2019)	1
Şekil 2. Ülkelere Göre Ayçiçek Yağı Üretimi (% , 2018/2019).....	2
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton).....	3
Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton).....	3
Şekil 5. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (milyon ton, 2019/2020)	4
Şekil 6. Ayçiçek Yağı Üretiminde Ülkeler ve Üretimi (milyon ton, 2019/2020)	4
Şekil 7. İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretimi(bin ton, 2018).....	6
Şekil 8. Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalatı (bin ton, 2018).....	8
Şekil 9. Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalatı (bin ton, 2018).....	9
Şekil 10. Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracatı (bin ton, 2018)	9
Şekil 11. Türkiye'de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg).....	10
Şekil 12. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçeği Tohum Fiyatları (2018/2019)	10
Şekil 13. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçek Yağı Fiyatları (2018/2019)	10
Şekil 14. Türkiye'de Ayçiçeği Ekim Alanlarının (% , 2019).....	11

ÖZET

Başlıca Gelişmeler

Durum: 2018/19

- Dünyada 25,8 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapılmıştır.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %5,7 oranında artarak 50,5 milyon tona ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 50,2 milyon ton olmuştur.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %21,62 artarak 3 milyon tona ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarında bir önceki sezona oranla %6,7 oranında azalmıştır.
- Dünya ayçiçek yağı arzı 30,8 milyon ton, ihracatı ise 11,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatları bir önceki pazarlama yılına göre %5,7 oranında, ayçiçek yağı FOB fiyatları ise %7,3 oranında azalmıştır.
- Türkiye’de 734 bin ha alanda 1,9 milyon ton ayçiçeği üretimi yapılmıştır, ayçiçeği verimi ortalama 265 kg/da’dır.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacının 4 milyon ton ve ihtiyacın %47’si yurtiçi üretimden karşılanmıştır.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatı 943 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatı ise 504 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2019/20

- Dünyada 26,3 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapıldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %8,8 oranında artarak 55 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 54,5 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %25 artarak 3,8 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarının bir önceki sezona oranla %6,4 oranında azaldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı arzının 60,7milyon ton, ihracatının ise 3,8 milyon ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatlarının bir önceki pazarlama yılına göre %9,2 oranında,ayçiçek yağı FOB fiyatlarının ise %8,1 oranında arttığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de 752 bin ha alanda 2,1 milyon ton yağlık ayçiçeği üretimi yapıldığı, ayçiçeği veriminin ise ortalama 279 kg/da olduğu tahmin edilmektedir.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacının 4,8 milyon ton ve ihtiyacının %43’ünün yurtiçi üretimden karşılandığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının 995 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatının ise 706 bin ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2020/21

- Dünya ayçiçeği ekim alanlarında bir önceki sezona göre %2, üretiminde ise %1,4 oranında artış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği üretimindeki en büyük 2.artışın (%24,2) ABD’de gerçekleşeceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı üretiminin bir önceki sezona oranla %0,7 azalarak, 20,9 milyon ton’a ineceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının %22,7 oranında,ayçiçek yağı ihracatının ise %4,1 oranında azalacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı tüketiminin %0,5 oranında azalacağı öngörülmektedir.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği üretiminin %6,6 oranında azalacağı öngörülmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2018/2019

Ayçiçeği, yağ, küspe ve biyodizel amaçlı kullanımı ile önemli yağlı tohumlardan birisidir. Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun büyük bir kısmı yağ için işlenmekte, geri kalan kısmı ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

Dünyada 2018/2019 pazarlama yılında toplam 600 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %8,4'ünü ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2018/2019 pazarlama yılında dünyada toplam 25,8 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda talepte meydana gelen artış nedeniyle dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %5,7 oranında artarak, 50,5 milyon tona yükselmiştir (Ek Tablo 1).

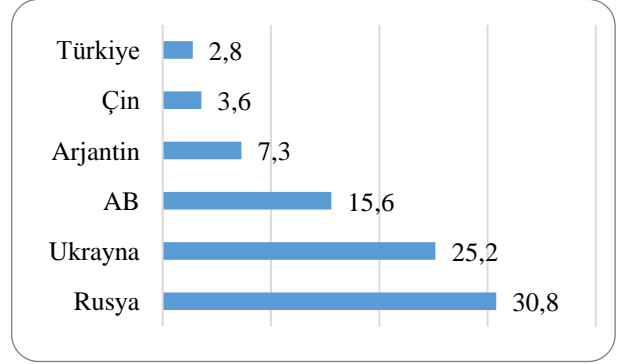
Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. Dünya ayçiçeği üretiminin %78'i bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. 2018/2019 pazarlama yılında gerçekleştirilen toplam 50,5 milyon ton ayçiçeği üretiminin 15 milyon tonu Ukrayna, 12,7 milyon tonu Rusya, 9,5 milyon tonu AB ve 3,8 milyon tonu ise Arjantin tarafından sağlanmıştır. Bu sezonda Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %74,5'ini gerçekleştirmişlerdir (Ek Tablo 3).

2018/2019 pazarlama yılında Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla %22,6 oranında, Ukrayna'nın üretimi %9,5 oranında Arjantin'in ise %8,1 oranında artarken, sözkonusu sezonda AB'nin %8,1 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3). Yine özkonusu sezonda AB'nin ayçiçeği ekim

alanlarında ve verimde gerçekleşen azalış, üretimdeki düşüşün temel nedenidir.

Nitekim, 2018/2019 pazarlama yılında AB'de ayçiçeği ekim alanları %8,5 oranında azalmıştır. Aynı sezonda üretim değerleri incelendiğinde, AB'de ayçiçeği üretiminin %6,5 oranında azaldığı görülmektedir (USDA, 2020).

Şekil 1. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (% , 2018/2019)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Arjantin'de ayçiçeği hasadı Rusya ve Ukrayna'da arzın azalma periyodu ile aynı zamana denk gelmektedir. Bu nedenle, bu üç ülkenin bir üretim sezonu içerisinde ayçiçeği arzında sürekliliğin sağlanmasında önemli rol aldığı söylenebilir.

2018/2019 pazarlama yılında önceki sezona oranla üretimde (%5,74) ve ithalatta (%18,3) gerçekleşen artışa karşılık, stoklarda meydana gelen %6,7'lik azalış neticesinde, dünya ayçiçek tohumu arzındaki artış %4,5 ile sınırlı kalmış ve 55,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

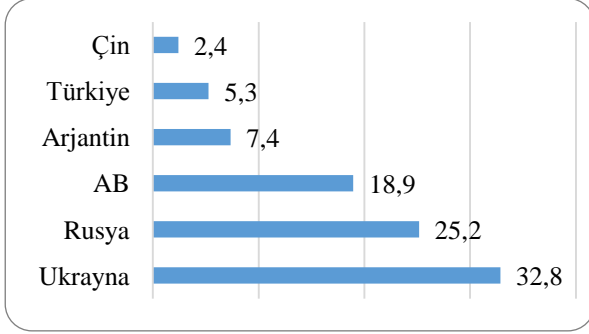
	2017/18	2018/19	2019/20 (tahmin)	2020/21 (öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	3,408	2,694	2,512	2,625
Üretim	47,846	50,592	55,054	54,015
İthalat	2,148	2,542	3,229	2,541
Toplam Arz	53,402	55,828	60,795	59,181
KULLANIM				
İhracat	2,516	3,060	3,807	2,940
İşlenen (ezme)	44,012	46,003	50,181	49,848
Diğer Kullanım	4,180	4,253	4,182	4,268
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,694	2,512	2,625	2,125
Toplam Kullanım	53,402	55,828	60,795	59,181

Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi : 14.09.2020)

Ayçiçek Yağı Arzı Arttı

Ayçiçek yağı dünyada soya ve kanolayağından sonra kullanılan en önemli bitkisel yağdır. Dünyada 2018/2019 pazarlama yılındatoplam 203 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %9,5'ini ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

Şekil 2. Ülkelere Göre Ayçiçek Yağı Üretimi (% , 2018/2019)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup ortalama yağ

Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2017/18	2018/19	2019/20 (tahmin)	2020/21 (öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,219	2,126	1,613	1,897
Üretim	18,505	19,374	21,105	20,960
İthalat	8,714	9,387	11,219	10,410
Toplam Arz	29,438	30,887	33,937	33,267
KULLANIM				
İhracat	9,977	11,174	12,403	11,890
Tüketim	17,335	18,100	19,637	19,536
- Endüstriyel Tüketim	905	937	952	957
- Gıda Tüketimi	16,347	17,080	18,592	18,516
- Yemlik Tüketim	83	83	93	63
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,126	1,613	1,897	1,841
Toplam Kullanım	29,438	30,887	33,937	33,267

Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi : 14.09.2020)

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Arttı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim 2018/2019 pazarlama yılında üretilen ayçiçeği tohumunun %6'sı ihraç edilmiştir (Ek Tablo 3).

2018/2019 pazarlama yılındadünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %21,6 oranında artarak 3 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracatın %68,7'si AB, Moldova, Çin ve Kazakistan tarafından yapılmıştır. Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan

verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. 2018/2019 pazarlama yılında gerçekleşen 19,3 milyon ton ayçiçek yağı üretiminin 6,3 milyon tonu Ukrayna, 4,8 milyon tonu Rusya, 3,6 milyon tonu AB ve 1,4 milyon tonu Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

2018/2019 pazarlama yılında ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin artmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre artmıştır. 2017/2018 sezonunda 29,43 milyon ton olarak gerçekleşen dünya toplam ayçiçek yağı arzı, 2018/2019 sezonunda, stoklardaki %24'lük düşüğe rağmen, ithalattaki %7,7'lik ve üretimdeki %4,7'lik artışa bağlı olarak, %4,9 oranında artarak 30,88 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Rusya ve Ukrayna ayçiçeği tohum ihracatında 7. ve 10. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, ayçiçeği tohum ihracatındaki, Rusya'nın (%265,3) Arjantin'in (%214,5) ve Ukrayna'nın (%166,7) oranında gerçekleşen yüksek artışları dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

2018/2019 pazarlama yılındadünya ayçiçeği tohumu ithalatı 2,5 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %40,4'lük payla Türkiye, ikinci sırada ise %21,4'lük payla AB yer almaktadır.

2017/18 pazarlama yılında 720 bin ton olarak gerçekleşen Türkiye tohum ithalatı Mayıs 2019 tarihinde gümrük vergisinin sıfırlanmasına bağlı

olarak 2018/2019 pazarlama yılında %42,6 oranında artarak yaklaşık 1 milyon tona ulaşmıştır. Aynı pazarlama yılında AB'nin ayçiçeği tohum ithalatı ise, bir önceki pazarlama yılına göre %6,5 oranında artmıştır (Ek Tablo 3).

Ayçiçekyağı, 2018/2019 pazarlama yılı itibariyle dünya bitkisel yağ ihracatının %13,4'ünü, ithalatın ise %11,5'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %54,2'lik payla ilk sırada yer almaktadır. 2018/2019 pazarlama yılında toplam 11,2 milyon ton olan ayçiçek yağı ihracatının 6,1 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiş ve Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %95'ini ihraç etmiştir.

Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2018/2019 pazarlama yılı itibariyle dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %23,7, Arjantin'in payı ise %7,6 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2018/2019 pazarlama yılında Ukrayna'ya kıyasla yurt içi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %55,4'ünü ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

Dünyada 2018/2019 pazarlama yılı itibariyle toplam 9,4 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %24,8'lik payla Hindistan, ikinci sırada %18,9'luk payla biyodizel talebi nedeniyle AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

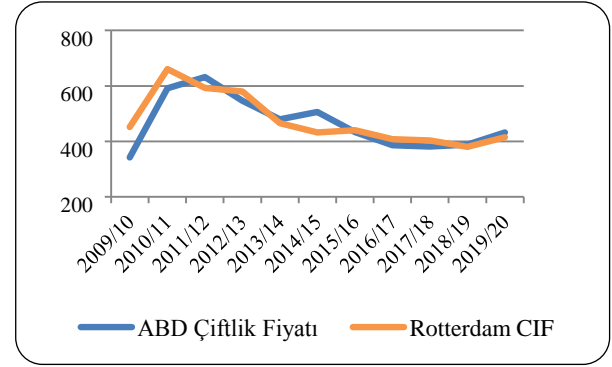
Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

Dünya ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları, yağlı tohum piyasalarındaki fiyat hareketleri, yerel ve uluslararası piyasalardaki arz talep durumu, ülkelerin dış ticaret politikaları ve petrol fiyatlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Küresel ekonomik krizin yaşandığı 2011 yılında petrol fiyatlarının da artmasıyla birlikte ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağ fiyatları oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. (Şekil 3-4).

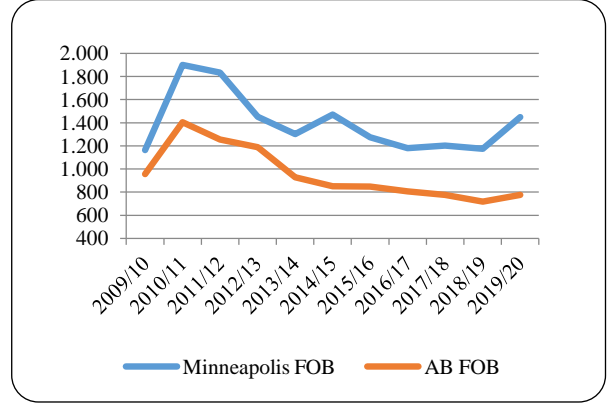
Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artınca biyodizele olan talep artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

2018/2019 pazarlama yılı itibariyle, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %2,1 oranında artarak 389 \$/tona çıkmış, Rotterdam CIF fiyatları ise %5,7 oranında azalarak 380 \$/tona gerilemiş. Aynı pazarlama yılında ayçiçeği yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %2,4 oranında azalarak 1.174 \$/tona, AB FOB fiyatları ise %7,3 oranında azalarak 719 \$/tona gerilemiştir (Ek Tablo 6).

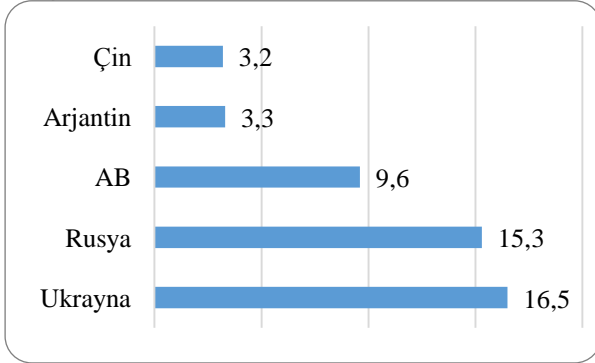
DÜNYADA TAHMİN: 2019/2020

Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Artış Tahmin Edilmektedir

2019/2020 pazarlama yılında dünya ayçiçeği ekim alanlarının bir önceki sezona göre %2,3 oranında artarak 26,4milyon ha'a, üretiminin ise %8,8 oranında artarak 55 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 1). Bu artışta, temel üretici ülkelerden olan Rusya ve Ukraynadaki ayçiçeği üretiminde beklenen artışın yanında Çin'deki %30,3'lük ve AB'deki %1,5 lik artışın etkili olduğu tahmin edilmektedir.

AB'de ayçiçeği üretimindeki artışlar Romanya, Fransa, İspanya ve Bulgaristan'daki artan ekim alanlarından kaynaklanmaktadır (Anonim, 2020a). Üretimde meydana gelen bu artışın küresel ayçiçeği kırımını %9,1 oranında artırdığı tahmin edilmektedir (USDA, 2020).

Şekil 5. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (milyon ton, 2019/2020)

Kaynak: www.fas.usda.gov

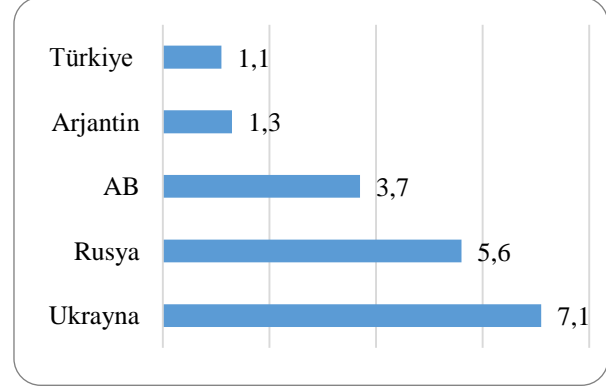
Ayçiçek Yağı Arzında Artış Tahmin Edilmektedir

2019/20 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin tohum üretimindeki %8,8'lik artışa paralel olarak bir önceki pazarlama yılına göre %8,9 artarak 21,1 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

En büyük üretici ülke olan Ukrayna'da ayçiçeği üretimindeki artış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %10,9 oranında artış olduğu tahmin edilmektedir. Rusya ve AB'nin üretim miktarlarında ise sırasıyla %15,9 ve %0,3 oranında artış olduğu tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

Yine aynı pazarlama yılında bir önceki pazarlama yılına göre ayçiçeği tohum üretiminde en yüksek artışın beklediği Çin'de ise ayçiçek yağı üretiminin %44,2 oranında artarak 735 bin ton olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 6. Ayçiçek Yağı Üretiminde Ülkeler ve Üretimi (milyon ton, 2019/2020)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Artış Tahmin Edilmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2019/2020 pazarlama yılında %24,4 oranında artarak 3,8 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Bu artışta, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı olan AB'nin ihracatındaki %26,4'lük düşüşe rağmen, Rusya'nın ihracatındaki %277,1'lik büyük sıçramanın etkili olduğu tahmin edilmektedir. Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki artışta önemli paya sahip olan Rusya'daki stokların %49 oranında düşeceği, AB'nin stoklarının ise %99,7 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Artış Tahmin Edilmektedir

2019/20 pazarlama yılı itibari ile dünya bitkisel yağ ihracatının %14,4'ünü, ithalatın ise %13,8'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

2019/2020 pazarlama yılında küresel tohum ihracatındaki artışın yanında, ayçiçek yağı ihracatında %11 artarak 12,4 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu sezonda, dünya ayçiçek yağı ihracatındaki en büyük artışın, dünya ayçiçek yağı üretimi ve ihracatında lider olan ülkelere Rusya ve Ukrayna'nın yanında Türkiye'de de gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Nitekim Rusya'nın ayçiçek yağı ihracat miktarının %32'lik artışla 3,5 milyon tona, Ukrayna'nın %7,2'lik artışla 6,5 milyon tona, Türkiye'nin ise %43,3'lük artışla 625 bin tona yükselmesi beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %92,1'ini, Rusya'nın ise %61,9'unu ihraç ettiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

2019/20 pazarlama yılında dünya ayçiçek tohumu ithalatının %27,3 oranında artarak 3,2 milyon tona, ayçiçek yağı ithalatının ise %19,5 oranında artarak 11,2 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir.

2019/20 pazarlama yılında ayçiçeği tohum arzının üretimde beklenen %8,8'lik artışa paralel olarak %8,9'luk artışla 60,8 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (Tablo 1).

Aynı pazarlama yılında ayçiçek yağı arzının ise, önceki pazarlama yılına göre %9,8 oranında artarak, 33,9 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.

DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2020/2021

Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Azalış Öngörülmektedir

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ekim alanlarının bir önceki sezona göre önemli bir değişim göstermeyeceği, üretiminin ise %1,9 oranında azalarak 54 milyon tona gerileyeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 1). Bu azalışta, temel üretici ülkelerden olan Rusya'da ayçiçeği üretiminde bir önceki sezona oranla beklenen %11,8'lik azalışın etkili olacağı öngörülmektedir.

Aynı pazarlama yılında ayçiçeği üretiminde Türkiye'de %5,1 oranında azalış beklenirken, AB'de %1,1 oranında, Ukrayna'da %3 oranında ve ABD'de ise %24,3 oranında artış beklenmektedir.

Ayçiçek Yağı Arzında Azalış Öngörülmektedir

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin, tohum üretimindeki %1,9'luk azalışa paralel olarak bir önceki sezona göre %0,7 oranında azalarak 20,9 milyon tona ineceği öngörülmektedir. En büyük üretici ülkelerden biri olan Rusya'da ayçiçeği üretimindeki azalış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %6,4 oranında azalış olacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı üretim miktarlarında Ukrayna'da %2,4, AB'de %2, Çin'de %8,3 oranında artış olacağı, Türkiye'de ise %6,7 oranında azalış olacağı öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Azalış Öngörülmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2020/2021 pazarlama yılında %22,8 oranında azalarak, 2,9 milyon tona gerileyeceği öngörülmektedir. Bu düşüşte, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı ülkelerden olan Rusya, Çin, Kazakistan, Arjantin'in ihracatındaki düşüşün etkili olacağı öngörülmektedir. Önceki pazarlama yılına oranla Ukrayna'nın ve AB'nin ihracatında ise artış öngörülmektedir.

Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki düşüşte, stokların Rusya'da %29,7, Ukrayna'da %13,9 ve

AB'deki %53,18 oranındaki düşüşlerin de etkili olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Azalış Öngörülmektedir

2020/2021 pazarlama yılındaki küresel tohum ihracatındaki düşüşe paralel olarak ayçiçek yağı ihracatının %4,1 azalarak 11,9 milyon tona düşeceği öngörülmektedir. Söz konusu pazarlama yılında, ayçiçek yağı ihracatındaki bu azalışın, Rusya, Türkiye ve AB'de gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nitekim Türkiye'nin ayçiçek yağı ihracatının %36'lık azalışla 400 bin ton, Rusya'nın %10,7'lik azalışla 3,1 milyon ton ve AB'nin ise %3,7'lik azalışla 520 bin tona düşmesi beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %91,4'ünü, Rusya'nın ise %59,1'ini ihraç edeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçek tohumu ithalatının %21,3 oranında azalarak 2,5 milyon tona düşeceği, ayçiçek yağı ithalatının ise %7,2 oranında azalarak 10,4 milyon ton'a gerileyeceği öngörülmektedir.

Yine aynı pazarlama yılında ayçiçeği tohum arzının ekim alanındaki %1,4'lük artışa rağmen, ithalatta %21,3 ve üretimde beklenen %1,9'luk azalışla 59,2 milyon ton'a ineceği öngörülmektedir. Ayçiçek yağı arzının ise, önceki sezona göre %1,9 oranında azalarak 33,3 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM: 2018/2019

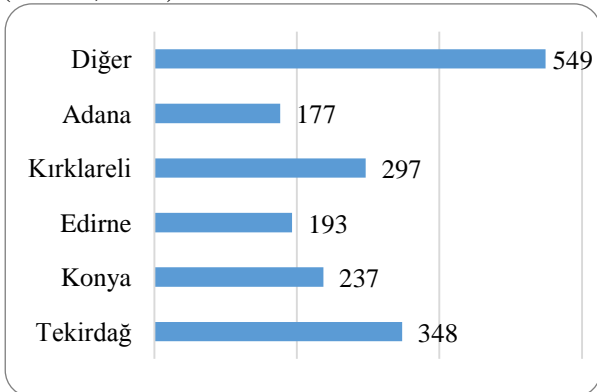
Yağlık ayçiçeği. Türkiye'de en fazla üretilen yağlı tohum olması, bitkisel yağ tüketiminde %80-85 civarındaki payı ve yüksek yağ içeriği (%40) nedeniyle Türkiye'nin en önemli yağlı tohum bitkisidir. Ayrıca bitkisel yağ açığını azaltabilmek için, öncelikli olarak üretiminin artırılması gereken yağlı tohumlu bitkidir.

İklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından Türkiye'de büyük bir potansiyel mevcut olmasına rağmen yeterli ekim alanı ve üretim artışı sağlanamamıştır. Türkiye'de ayçiçeği üretiminin yeterli olmamasının nedenleri;

- Üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle dış pazar fiyatlarıyla rekabet edememesi,
- Birim alandaki getirisinin düşük olması, dolayısıyla yetiştirildikleri bölgelerdeki alternatif ürünlerle rekabet edememesi (Ayçiçeği/Buğdayparitesinin buğday lehine bozulması)
- Dünya ham yağ fiyatlarının Türkiye'ye göre daha düşük olmasıdır.

Türkiye'de yağlık ayçiçeği, ağırlıklı olarak Trakya Bölgesi ve Konya'da üretilmektedir. 2018/2019 sezonu itibarıyla Tekirdağ (%22,8), Edirne (%14,7), Kırklareli (%11,6) ve Konya (%11,2) yağlık ayçiçeği ekim alanının %60,9'unu oluşturmakta, üretimde ise Tekirdağ %17,8, Edirne %15,1, Konya %14 ve Kırklareli %12,6'lık payla ilk sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 30).

Şekil 7. İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretimi (bin ton, 2018)

Kaynak: TÜİK

2018 yılı birim alandan elde edilen verim oranları iller açısından incelendiğinde, Konya 408 kg/da ile birinci sırada yer almaktadır. Konya'yı, Aksaray (383 kg/da), Eskişehir (358 kg/da) ve Gaziantep (349 kg/da) takip etmektedir. Konya'da ve şekerpancarı ekilen diğer illerde şekerpancarı ekim

alanlarının azalması sonucu yağlık ayçiçeği üretimi hızla artmıştır. Ayrıca, sulu tarım yapıldığı ve üretim alanları henüz canavar otu ile bulaşık olmadığı için birim alandan elde edilen ürün Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanı Azaldı

Türkiye'nin gerçekleştirdiği ayçiçeği tohum ithalatında 2018/2019 sezonunda bir önceki sezona göre %26'lık bir artış olmuştur. Ayçiçeği tohumunda artan ithalat miktarı neticesinde, ayçiçeği üretici fiyatları 2018/2019 sezonunda bir önceki sezona göre %10,9 oranında artış göstermiştir (Ek Tablo 28).

Türkiye genelinde ise, 2018/2019 sezonunda ayçiçeği ekim alanı bir önceki sezona göre %5,8 oranında azalarak, 734 bin ha, üretim miktarı ise %0,8 oranında azalarak, 1,9 milyon tona düşmüştür. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği verimi ise 265 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 27).

Önceki sezona oranla en fazla üretim azalışının gerçekleştiği iller sırasıyla, Muğla (%100), Denizli (%86) ve Van (%82)'dir (Ek Tablo 30). 2018/2019 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer alan Tekirdağ'da %5,5'lik, Edirne'de %5,3'lük, Kırklareli'de %3,9'luk ve Adana'da da %10,2'lik ekim alanında azalış gerçekleşirken, yine üretimde ilk sıralarda yer alan Konya'da ise ekim alanında gerçekleşen %8,6 oranındaki artışa paralel olarak üretim ve verimde sırasıyla %17 ve %7 oranında artışlar gerçekleşmiştir. Ancak üretimde ilk sıralarda yer alan, önemli üretici illerin ekilen alan ve üretimleri düştüğünden dolayı 2018/2019 sezonunda Türkiye ayçiçeği üretiminde beklenen üretim artışı gerçekleşmemiştir.

Ayçiçeği Tohum ve Yağ Arzı Arttı

2018/2019 sezonu itibarıyla Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacı 4 milyon ton, arzı ise 2,9 milyon tondur. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzı önceki sezona kıyasla %11 oranında artmıştır. Üretim miktarında azalış gerçekleşmiş ancak arzda gerçekleşen artışta, tohum ithalatındaki %47 oranındaki artış etkili olmuştur. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %47'si yurtiçi tohum üretiminden karşılanmıştır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda ayçiçeğinde %53 dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

2018/2019 sezonunda gerçekleşen 2,6 milyon ton'luk tohum kullanımının tamamı kırma

sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2017/2018	2018/2019	2019/2020 (Tahmin)
Ekim Alanı (000 ha)	779	734	752
Verim (kg/da)	252	265	279
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.964	1.949	2.100
ARZ			
Başlangıç Stoğu (1 Eylül)	49	51	300
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.964	1.949	2.100
Üretim Kayıpları (%0,8)	15	15	17
Kullanılan üretim	1.949	1.934	2.083
İthal Tohum (a)	639	943	995
İthal Ham ve Rafine Yağın Tohum Karşılığı	1.206	1.273	1.752
Toplam Tohum İhtiyacı /a	3.794	4.150	4.830
TOPLAM ARZ	2.637	2.928	3.378
KULLANIM			
Tohum İhracatı	11	4	4
Tüketim (Kırma)	2.575	2.624	3.041
TOPLAM KULLANIM	2.586	2.628	3.045
Bitiş Stoğu (31Ağustos)	51	300	333

Kaynak: TÜİK, USDA verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır(Erişim Tarihi: 23.09.2020)

a/ Tohum Eşdeğeri

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçeği tohumunun küspe içeriği; yerli %55, ithal %52

3) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

4) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31'de belirtilen GTİP'lerdahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

5) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve stok toplamı düşülerek elde edilmiştir.

6) Toplam Arz= Başlangıç Stoğu+KullanılanÜretim+İthal Tohum

7) Toplam Tohum İhtiyacı /a (Kullanılanüretim+ithaltohum+ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı)

8) Stok verileri USDA'dan alınmıştır (www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020)

9) 2019/2020 sezonu ile ilgili tahmin; USDA ve TÜİK verileri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Ayçiçek yağı; Türkiye'de yağ üretiminin büyük bir kısmını bitkisel yağlar oluşturmaktadır. 1980'li yıllarda tarımsal sanayi sektöründe görülen gelişmelere paralel olarak gerek teknoloji, gerekse üretim miktarı açısından bitkisel yağ sanayinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Türkiye'de üretilen yağlık ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği %39 civarındadır. Bu kapsamda, 2018/2019 sezonunda üretilen 1,9 milyon ton ayçiçeğinden 754 bin ton ham yağ üretimi gerçekleşmiştir.

Aynı sezonda Türkiye'nin 1,6 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağı arzının %45,6'sı yerli üretim ile, geriye kalan kısmı ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanmıştır. (Tablo 4). Söz konusu sezonda Ayçiçek yağı arzı %9 artarak 1,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de gerek hızlı nüfus artışı ve gerekse kişi başına artan tüketim sonucu bitkisel yağ tüketiminde sürekli bir artış gözlenmektedir. Tüketimi karşılayacak yeterli üretimin olmaması ve bitkisel yağ ihracatlarının artması nedeniyle, bitkisel yağ üretiminde giderek artan önemli miktardaki açık, ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

İthalat daha çok ham yağ ve yağlı tohum olarak yapılmaktadır ve ithalatın çoğunlukla ham yağ şeklinde yapılması katma değer kaybına neden olmakta ve sanayinin kırma kapasitesinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Özellikle 2005-2006 yıllarında Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yabancı ortaklı yağ işleme tesislerinin kurulması ile tohumdan çok ham yağ ithalatı yapılmak zorunda kalınması da bu kayıpları arttırmaktadır.

Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2017/2018	2018/2019	2019/2020 Tahmin
Tohum			
Yurtiçi Tohum Üretimi	1.964	1.949	2.100
Ürün Kayıpları (%0,8)	15	15	17
Kullanılan üretim	1.949	1.934	2.083
İthal Edilen Tohum	639	943	995
Ham Yağ			
Yurtiçi tohum üretiminin ham yağ karşılığı	760	754	812
İthal tohumun ham yağ karşılığı	268	396	418
İthal Ham Yağ	463	504	706
Toplam Ham Yağ	1.491	1.654	1.936
ARZ			
Rafine Yağ Arzı			
Başlangıç Stoğu (1 Eylül)	32	23	47
Üretim (Toplam ham yağın rafine karşılığı)	1.402	1.555	1.820
İthalat	41	29	28
TOPLAM ARZ	1.475	1.607	1.895
KULLANIM			
Ham yağ ihracatı	5	9	7
Rafine yağ İhracatı	370	425	557
Ham yağ ihracatının rafine karşılığı	5	8	7
Toplam rafine yağ ihracatı	375	433	564
Tüketim (Sıvı Yağ)	1.077	1.127	1.114
TOPLAM KULLANIM	1.452	1.560	1.677
Bitiş Stoğu (31 Ağustos)	23	47	218

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 23.09.2020).

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal % 42

2) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi % 94

3) İthalat ve ihracat rakamları, EK Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

4) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve bitiş stoğu toplamı düşülerek elde edilmiştir.

5) 2019/2020 sezonu ile ilgili veriler; USDA'nın değişim öngörülerini dikkate alınarak hesaplanmıştır.

6) Stok rakamları USDA'dan alınmıştır (Erişim Tarihi: 14.09.2020).

Tohum ve Ham Yağ İthalatı Arttı

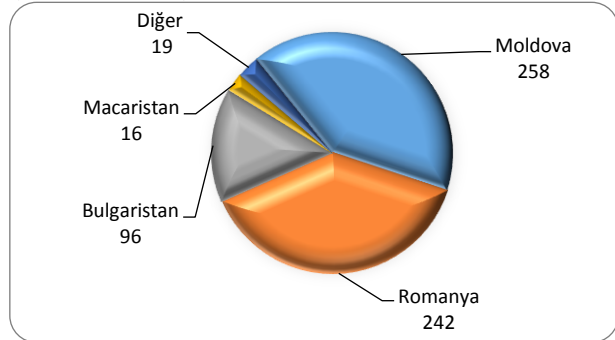
2018/2019 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatı bir önceki sezona göre %48 oranında artarak 943 bin ton, ham yağ ithalatı ise %9 oranında artarak 504 bin ton olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 4).

Yine aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına ödenen miktar bir önceki sezona göre %10 artmış ve 731 milyon \$ ödeme yapılmıştır (Ek Tablo 8).

Türkiye'nin 2018 yılı itibariyle yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %40,9'u Moldova, %38,3'ü Romanya, %15,3'ü Bulgaristan ve %2,6'sı Macaristan olmak üzere %97'si bu dört ülkeden gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 11). Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır.

Nitekim 2018/2019 sezonunda Türkiye'nin tohum ihracatı 4 bin ton'dur ve 2018 yılı itibariyle %91,8'i sırasıyla Cezayir, Irak, Tunus, Hollanda ve ABD'ye yapılmıştır (Ek Tablo 13).

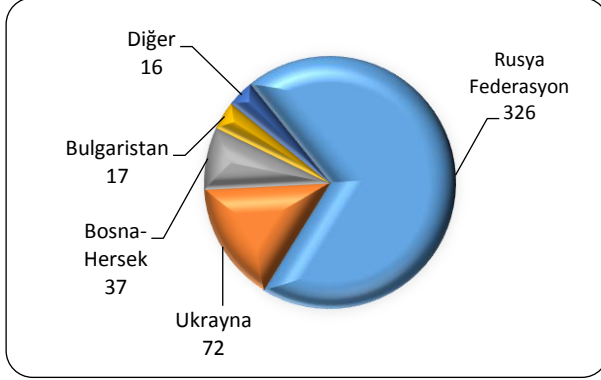
Şekil 8. Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalatı (bin ton, 2018)

Kaynak: (Ek Tablo 11)

Türkiye'nin 2018 yılı itibariyle ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna, Bosna-Hersek ve Bulgaristan'dır. Nitekim söz konusu yılda Türkiye ham ayçiçeği yağı ithalatının, %69,7'sini Rusya, %15,4'ünü Ukrayna, %7,9'unu Bosna-Hersek ve %3,6'sını Bulgaristan olmak üzere, %96,6'sını bu dört ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 15).

Şekil 9. Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalatı (bin ton, 2018)

Kaynak: (Ek Tablo 15)

2013 yılından önce Türkiye Bosna-Hersek'ten ham yağ ve rafine yağ ithalatı yapmazken bu yıldan sonra Bosna-Hersek'ten gerçekleştirilen ham ve rafine yağ ithalatı 2017 yılına kadar sürekli artış göstermiş, 2018 yılı itibari ile düşüşe geçmiştir. Nitekim 2018 yılında ham yağ ithalatı 37 bin ton, rafine yağ ithalatı ise 29,8 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2018 yılında gerçekleştirilen 30,2 bin tonluk ithalatın %99'u Bosna-Hersek'ten gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 19).

İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "0" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının miktarı çok fazla olmasa da, piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir.

2018 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatı önceki yıla oranla %21, Ukrayna'dan yaptığı ithalat ise %50 oranında azalmıştır.

Rafine Yağ İhracatı Arttı

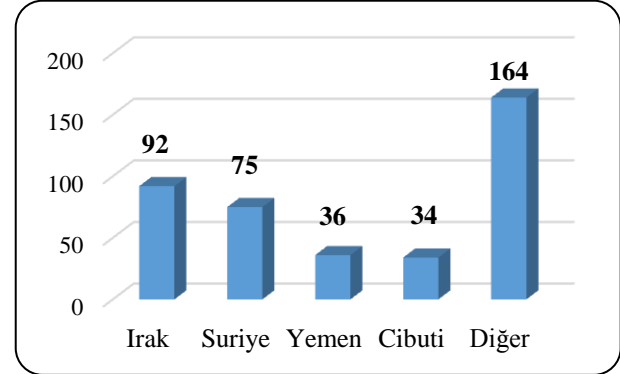
Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeydedir (Ek Tablo 9).

Türkiye'de kurulu yağlı tohum kırma ve bitkisel yağ rafinasyon kapasitesi kullanılması için, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ayçiçeği ithalatına izin verilmesi nedeniyle rafine ayçiçek yağı ihracatı da son yıllarda önemli oranda artış

gerçekleşmiştir. 2018/2019 sezonunda bir önceki sezona oranla %15 oranında artmıştır (Tablo 4).

Türkiye rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Irak ve Suriye almaktadır. Nitekim, 2018 yılı itibariyle rafine ayçiçek yağı ihracatının %22,9'u Irak'a, %18,7'si Suriye'ye, %9'u Yemen'e ve %8,5'i Cibuti'ye olmak üzere toplam %59,1'i bu dört ülkeye gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 21).

Şekil 10. Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracatı (bin ton, 2018)

Kaynak: TÜİK

Fiyatlar

Türkiye'de özel sektörün yanı sıra, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (Trakyabirlik) ve Konya Şeker tarafından ürün alımı gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de ayçiçeği fiyatları, Trakyabirlik tarafından belirlenen düzeylerde gerçekleşmekte, özel firmalar bu fiyatlar seviyesinde alım yapmaktadırlar.

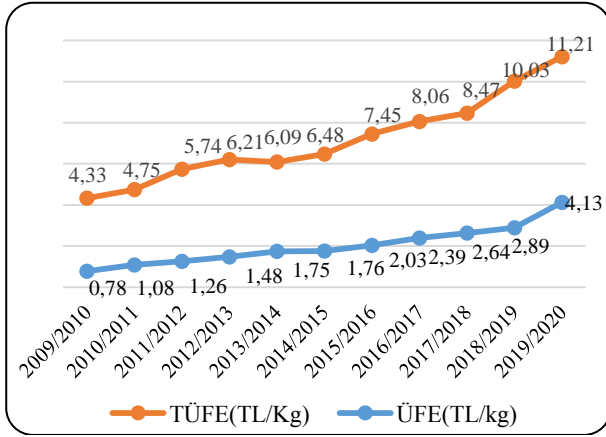
Türkiye'nin ayçiçeğinde net ithalatçı olması nedeniyle yurtiçi ayçiçeği tohumu ve yağ fiyatları dünya fiyatlarındaki değişimlerden direkt olarak etkilenmektedir ve ithal fiyatlarının artmasıyla Türkiye yurtiçi fiyatları da artış eğilimine geçmektedir.

2018/2019 sezonu itibariyle Türkiye'de ayçiçeği tohumu üretici fiyatı bir önceki sezona oranla %9,7 artarak 2,89 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatı ise %18,4 artarak 10,03 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 11) (Ek Tablo 28).

Türkiye'de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibariyle artış eğilimindedir. 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında sırasıyla 8,3 TL/kg, 9,9 TL/kg, 10,5 TL/kg ve 2020 ilk 8 ay itibari ile ise ortalama 11,5 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2018/2019 sezonunda bir önceki sezona oranla %18,4'lük artış söz konusudur.

Ayçiçek yağı arzında ithalatın payı dikkate alındığında, son dönemde yaşanan ayçiçeği yurt içi tüketici fiyat artışında Türk Lirasında kaydedilen değer kaybının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Şekil 11. Türkiye’de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg)

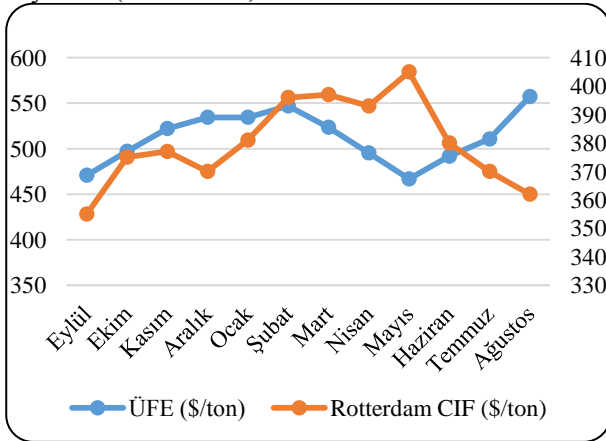

Kaynak: TÜİK

Dünyada 2018/2019 sezonunda üretici fiyatları, ürünün piyasaya girdiği Eylül ayında dünya fiyatı 355 \$/ton, Türkiye fiyatı ise 471 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünya üretici fiyatları bütün ürünün piyasadan çekildiği düşünülen Nisan, Mayıs aylarında en yüksek seviyesine ulaşmışken, yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı Temmuz-Ağustos aylarında ise en düşük seviyede gerçekleşmiştir. Türkiye’de ise Nisan-Mayıs aylarında en düşük seviyesinde iken yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı Ağustos ayında en yüksek seviyesindedir (Şekil 12).

Şekil 12. Dünya ve Türkiye’de Ayçiçeği Tohum Fiyatları (2018/2019)

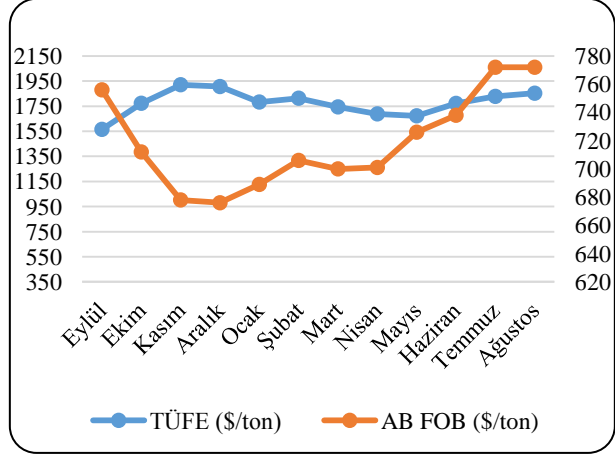

Kaynak: TÜİK, USDA

Genel olarak Türkiye’de rafine ayçiçek yağı fiyatı, dünya birim fiyatının üzerinde seyretmektedir. Türkiye’de 2018/2019 sezonu başında 1,6 \$/kg seviyesinde bulunan rafine ayçiçek yağı tüketici fiyatı Kasım ayında en yüksek seviyesine ulaşmış ve sonrasında azalış eğilimi göstermiştir.

Nitekim, sözkonusu sezonda, ayçiçek yağı yurtiçi fiyatının en yüksek olduğu ay Kasım olmakla birlikte, en düşük fiyat ise, yeni ürün satışının gerçekleştiği Eylül ayında oluşmuştur (Şekil 13).

Şekil 13. Dünya ve Türkiye’de Ayçiçek Yağı Fiyatları (2018/2019)

Kaynak: TÜİK, USDA

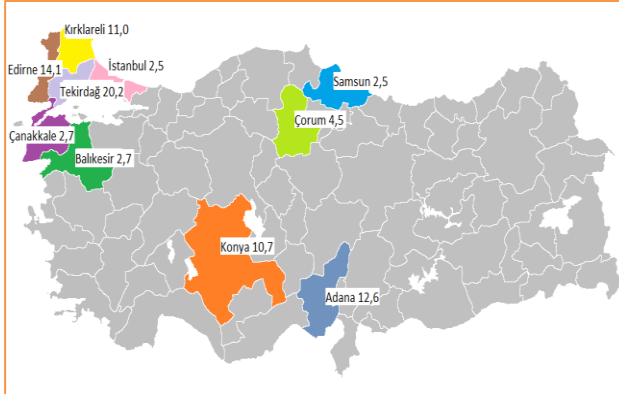
TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2019/2020

Ayçiçeği ekim alanları ve üretiminin arttığı tahmin edilmektedir.

USDA ve TÜİK tahminlerine göre; 2019/2020 sezonunda Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %2,5 artarak 752 bin ha, üretimin ise %7,7 oranında artarak 2,1 Milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği veriminin 279 kg/da olduğu (Tablo 3), yine aynı sezonunda bir önceki sezona oranla en fazla üretim artışının sırasıyla Denizli, Sivas, Çankırı, Niğde ve Manisa illerinde görüldüğü tahmin edilmektedir (Ek Tablo 30).

2019 yılında Türkiye yağlık ayçiçeği ekim alanı 676 bin ha dır. Tekirdağ (136 bin ha), Edirne (95 bin ha), Adana (84 bin ha) Kırklareli (74 bin ha) ve Konya (72 bin ha) ile yağlık ayçiçeği ekim alanının %68'ini oluşturmaktadır.(Şekil 14)

Şekil 14. Türkiye'de Ayçiçeği Ekim Alanlarının (% , 2019)

Kaynak:TÜİK

2019/2020 sezonunda yağlık ayçiçeği üretiminde tahmin edilen artışa bağlı olarak yurtiçi ham ayçiçek yağı üretiminde de artış tahmin edilmektedir.

2019/2020 sezonunda Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının ham yağ ithalatındaki artışa bağlı olarak %17 oranında artarak, 1,93 milyon ton olduğu ve bu arzın %42'sinin yurtiçi üretimden sağlandığı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği tohumu ithalatının ve ham yağ ithalatının arttığı tahmin ediliyor

2019/2020 sezonunda toplam hamyağ ihtiyacının %42'sinin yurtiçi üretimle karşılandığı, geriye kalan açığın ise yağlık ayçiçeği ve ham ayçiçek yağı ithalatı ile karşılandığı tahmin edilmektedir.

TÜİK verileri dikkate alındığında, tohum ithalatının önceki sezona göre %5,5 artarak

995bin tona olduğu, buna paralel olarak ham yağ ithalatının %40,1 oranında artarak 706 bin tona yükseldiği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda 2019/2020 sezonunda toplam ham yağ arzının %17 oranında artarak 1,93 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

Rafine yağ ihracatının arttığı tahmin ediliyor

2018/2019 sezonunda 425 bin ton olarak gerçekleşen rafine yağ ihracatının, Türkiye'nin rafine yağ ihracatında ilk sırada yer alan Irak ve Suriye'de yaşanan krizin etkisiyle 2018/2019 sezonunda %23'lük ihracat payına sahip olan Irak'ın payı 2019/2020 sezonunda %10'a, yine aynı sezonda Suriye'nin ihracat payı ise %19'dan %14'e düşmüş ancak 2018/2019 sezonunda ihracat payı %8 olan Cibuti ve diğer ülkelerin payları arttığı için 2019/2020 sezonunda rafine yağ ihracatı %31,1 oranında artarak 557bin ton olduğutahmin edilmektedir (Tablo 4, Ek tablo 21).

2018/2019 sezonunda Türkiye'nin en büyük ayçiçeğitohumu tedarikçisi olan Moldova'nın, 2019/2020 sezonunda da Türkiye'ye ithalatını %44 oranında arttırarak yine en büyük tedarikçi konumunda olması beklenmektedir. Yine aynı sezonda en fazla ithalat artışımızın ise %360 ile Ukrayna'dan yapıldığı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 11).

Fiyatlar

2018 yılı ayçiçeği üretici fiyatı ortalaması 2,74 TL/kg iken, 2019 yılı ayçiçeği üretici fiyatı bir önceki yıla göre %16,9 oranında artışla 3,20 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem 9,07 TL/kg olan Ayçiçek yağı tüketici fiyatı, yine 2019 yılında bir önceki yılın ortalamasına göre%11,7 artışla 10,14 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği borsa fiyatında ise Tekirdağ Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2018yılı 2,75TL/kg iken, 2019 yılının %8'lik artışla 2,97 TL/kg olmuştur.

TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2020/202

Ayçiçeği ekim alanlarının azalacağı öngörülüyor

USDA verilerine göre; 2020/2021 pazarlama yılında Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %4 oranında azalarak 700 bin ha'a düşeceği öngörülmektedir. Aynı pazarlama yılında 300 bin ton olan başlangıç stoklarının %11 oranında artarak 333 bin tona çıkacağı, bitiş stoklarının ise %17 oranında azalarak 333 bin tondan 276 bin tona gerileyeceği öngörülmektedir.

Yine 2020/2021 pazarlama yılında ayçiçeği tohumu ithalat miktarında %15 oranında azalış, ihracat miktarında ise %9 oranında artış öngörülmektedir. 2020/2021 sezonunda Türkiye'nin ayçiçek yağı ihracatının da %36'lık azalışla 400 bin ton olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçeği üretiminin artacağı öngörülüyor

TÜİK 2020 1. Tahmin verilerinden yararlanılarak, 2020/2021 sezonunda ayçiçeği tohumu üretiminin bir önceki sezona oranla %0,5 artarak 2,10 milyon ton olan üretimin 2,11 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Yine aynı sezonda ayçiçeği tohumunun yağlı tohumlar içindeki payının %78,7'den %79,6'ya artacağı öngörülmektedir.

Fiyatlar

Dünyada döviz kurlarındaki yükseliş ve petrol fiyatlarının arttığı yıllarda, Türkiye'de yağlı tohum ve yağ fiyatları artmaktadır. Türkiye'nin net ayçiçeği ithalatçısı olması nedeniyle, Türkiye ayçiçeği fiyatları, dünya fiyatları ve petrol fiyatlarından direkt olarak etkilenmektedir.

Fiyatlara; rekolte, iklim şartları, tüketim, petrol fiyatları, parite, spekülörlerin yatırım eğilimleri, ekonomik veriler ve devlet uygulamaları da etki etmektedir.

TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI

Türkiye'de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek ve bitkisel yağ açığını giderebilmek amacıyla devlet desteklemesi kapsamındadır.

Ülkemizde ayçiçeği ile ilgili politikalar tarımsal desteklemeler ve tarife kontenjanı uygulamaları ile sürdürülmektedir. Tarımsal desteklemeler ise alan bazlı destekler, havza bazlı destekler Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamaları ve tarım sigortası desteği şeklinde uygulanmaktadır.

Uygulanmış Politikalar

- ✓ 1969-1994: Tarım Satış Kooperatiflerinin devlet adına **destekleme alımları** yoluyla desteklenmiştir.
- ✓ 1994 yılına kadar destekleme fiyatları (**Garanti fiyat sistemi**)
- ✓ 1996-1999 yılları arasında daha önceki yıllarda devlet adına alım yapan Tarım Satış Kooperatiflerine, Devlet Fiyat İstikrar Fonu (**DFİF**) kaynaklı basit faizli kredi desteği
- ✓ 1999-2001 **Dahilde İşleme Rejimi (DİR)** kapsamında ihracat teşviği
- ✓ 2002-2008 **DGD** destekleri
- ✓ 2003 yılında **Alternatif Ürün Desteği**
- ✓ Girdi Destekleri (Gübre, Mazot (2003)
- ✓ Tarife Kontenjanı uygulamaları ile ithalat izni
- ✓ 1999'dan itibaren prim desteği

Halen Uygulanan Politikalar:

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü yağlık ayçiçeğinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir.

2019 yılında yağlık ayçiçeği üreticilerine verilen toplam destek miktarı bir önceki yıla oranla %5,2 oranında artarak 0,508 TL/kg olarak gerçekleşirken son beş yıllık süreçte %37,3 oranında artış göstermiştir.

2019 yılı ürünü için ayçiçeğine verilen mevcut destekler aşağıdaki gibidir (TOB, 2020);

- Fark Ödemesi Desteği Birim Miktarı **40Kr/kg**,
- Mazot **26 TL/da**,ve Gübre Desteği **4 TL/da**,
- Organik tarım desteği;
 - I. Kategori üretim için; **70 TL/da**,
 - II. II. Kategori üretim için; **40 TL/da**
- Patates siğili hastalığı görülen (Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa; Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ordu, Sivas ve Trabzon) alanlarda yağlık ayçiçeği, aspir, kanola ve soya üretimi yapan çiftçilere aldığı fark ödemesi desteğine **%50 ilave ödeme**.
- Sigorta poliçesinin **% 50'si** tarım sigortası kapsamında desteklenmektedir.

Diğer yandan, Türkiye'de ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatında gümrük vergisi ve gözetim fiyatı uygulamaları devam etmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020 ¹	2020/2021 ²	19/20 - 20/21 Değişim (%)	% Pay (2020/2021)
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	119.559	124.342	125.169	122.647	127.586	4,03	46,59
Kanola	33.421	36.539	36.805	34.898	34.705	-0,55	12,67
Pamuk Çiğiti	29.126	33.127	32.698	34.310	32.283	-5,91	11,79
Yerfıstığı	27.362	27.628	27.956	27.172	28.485	4,83	10,40
Ayçiçeği	25.920	25.917	25.803	26.391	26.751	1,36	9,77
Palm Çekirdeği	21.836	22.687	23.177	23.694	24.058	1,54	8,78
Toplam	257.224	270.240	271.608	269.112	273.868	1,77	100,00
ÜRETİM (1000 TON)							
Soya	349.771	342.929	361.063	337.298	369.742	9,62	60,70
Kanola	69.488	75.024	72.857	68.706	68.447	-0,38	11,24
Ayçiçeği	48.230	47.846	50.592	55.054	54.015	-1,89	8,87
Yerfıstığı	45.264	47.087	47.092	46.065	47.826	3,82	7,85
Pamuk Çiğidi	38.978	45.089	43.114	44.333	42.970	-3,07	7,05
Palm Çekirdeği	17.852	19.387	20.168	19.948	20.382	2,18	3,35
Hindistan Cevizi	5.521	5.935	5.980	5.860	5.767	-1,59	0,95
Toplam	575.104	583.297	600.866	577.264	609.149	5,5	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Soya	144.382	153.573	145.053	163.499	163.248	-0,15	87,89
Kanola	15.511	15.469	14.320	15.716	14.977	-4,70	8,06
Yerfıstığı	3.157	3.030	3.396	4.279	3.997	-6,59	2,15
Ayçiçeği	2.190	2.148	2.542	3.229	2.541	-21,31	1,37
Pamuk Çiğidi	963	752	579	631	675	6,97	0,36
Hindistan Cevizi	133	133	200	176	211	19,89	0,11
Palm Çekirdeği	68	141	130	104	101	-2,88	0,05
Toplam	166.404	175.246	166.220	187.634	185.750	-1,00	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya	287.756	294.691	297.755	307.783	320.802	4,23	62,28
Kanola	67.375	68.408	67.877	67.746	66.448	-1,92	12,90
Ayçiçeği	43.121	44.012	46.003	50.181	49.848	-0,66	9,68
Pamuk Çiğidi	28.857	33.615	32.981	33.738	33.086	-1,93	6,42
Yerfıstığı	17.717	19.276	20.081	19.863	20.273	2,06	3,94
Palm Çekirdeği	17.638	18.237	18.114	19.122	18.900	-1,16	3,67
Hindistan Cevizi	5.442	5.848	5.976	5.728	5.699	-0,51	1,11
Toplam	467.906	484.087	488.787	504.161	515.056	2,16	100
İHRACAT (1000 TON)							
Soya	147.563	153.102	148.419	165.903	166.336	0,26	87,75
Kanola	15.799	16.196	14.306	15.792	15.033	-4,81	7,93
Yerfıstığı	3.680	3.384	3.606	4.397	4.266	-2,98	2,25
Ayçiçeği	2.465	2.516	3.060	3.807	2.940	-22,77	1,55
Pamuk Çiğidi	886	854	749	759	674	-11,20	0,36
Hindistan Cevizi	166	164	173	286	242	-15,38	0,13
Palm Çekirdeği	83	166	72	73	69	-5,48	0,04
Toplam	170.642	176.382	170.385	191.017	189.560	-0,76	100
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Soya	93.758	98.747	113.098	96.006	93.589	-2,52	87,48
Kanola	4.150	7.969	9.377	6.828	5.236	-23,32	4,89
Yerfıstığı	3.997	5.096	5.374	4.383	4.346	-0,84	4,06
Ayçiçeği	3.408	2.694	2.512	2.625	2.125	-19,05	1,99
Pamuk Çiğidi	1.367	1.876	1.586	1.547	1.378	-10,92	1,29
Palm Çekirdeği	239	205	228	218	233	6,88	0,22
Hindistan Cevizi	89	109	96	77	78	1,30	0,07
Toplam	107.008	116.696	132.271	111.684	106.985	-4,21	100

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020 ¹	2020/2021 ²	19/20 - 20/21 Değişim (%)	% Pay (2020/2021)
ÜRETİM (1000 TON)							
Palm Yağı	65.339	70.575	74.024	72.771	74.998	3,06	35,76
Soya Yağı	53.841	55.141	55.747	57.442	59.909	4,29	28,56
Kanola Yağı	27.548	28.054	27.672	27.706	27.181	-1,89	12,96
Ayçiçek Yağı	18.208	18.505	19.374	21.105	20.960	-0,69	9,99
Palm Çekirdeği Yağı	7.833	8.529	8.869	8.766	8.912	1,67	4,25
Yerfıstığı Yağı	5.719	5.916	5.861	6.191	6.008	-2,96	2,86
Çiğit Yağı	4.375	5.094	4.967	5.092	4.983	-2,14	2,38
Hindistan Cevizi Yağı	3.411	3.665	3.742	3.595	3.576	-0,53	1,71
Zeytin Yağı	2.610	3.270	3.250	3.075	3.202	4,13	1,53
Toplam	188.884	198.749	203.506	205.743	209.729	1,94	100
İTHALAT (1000 TON)							
Palm Yağı	45.977	46.506	50.334	47.398	49.496	4,43	60,04
Soya Yağı	10.972	9.860	10.435	11.031	10.997	-0,31	13,34
Ayçiçek Yağı	8.878	8.714	9.387	11.219	10.410	-7,21	12,63
Kanola Yağı	4.396	4.498	4.868	5.264	5.168	-1,82	6,27
Palm Çekirdeği Yağı	2.697	2.879	3.034	2.878	3.046	5,84	3,70
Hindistan Cevizi Yağı	1.488	1.704	1.821	1.778	1.884	5,96	2,29
Zeytin Yağı	783	938	994	1.109	1.012	-8,75	1,23
Yerfıstığı Yağı	227	239	294	297	329	10,77	0,40
Çiğit Yağı	58	80	90	98	93	-5,10	0,11
Toplam	75.476	75.418	81.257	81.072	82.435	1,68	100
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya Yağı	287.971	294.921	298.005	308.058	321.102	4,23	62,31
Kanola Yağı	67.375	68.408	67.877	67.746	66.448	-1,92	12,89
Ayçiçek Yağı	43.175	44.066	46.057	50.235	49.902	-0,66	9,68
Çiğit Yağı	28.857	33.615	32.981	33.738	33.086	-1,93	6,42
Palm Çekirdeği Yağı	17.707	19.269	20.072	19.854	20.264	2,07	3,93
Yerfıstığı Yağı	17.638	18.237	18.114	19.122	18.900	-1,16	3,67
Hindistan Cevizi Yağı	5.410	5.806	5.927	5.689	5.665	-0,42	1,10
Toplam	468.133	484.322	489.033	504.442	515.367	2,17	100
İHRACAT (1000 TON)							
Palm Yağı	48.888	48.653	51.500	49.107	50.644	3,13	58,47
Soya Yağı	11.361	10.572	11.227	12.080	12.080	0,00	13,95
Ayçiçek Yağı	10.440	9.977	11.174	12.403	11.890	-4,14	13,73
Kanola Yağı	4.496	4.606	4.960	5.556	5.276	-5,04	6,09
Palm Çekirdeği Yağı	3.087	3.114	3.292	3.258	3.301	1,32	3,81
Hindistan Cevizi Yağı	1.757	1.732	2.106	1.903	1.879	-1,26	2,17
Zeytin Yağı	873	1.021	1.038	1.184	1.090	-7,94	1,26
Yerfıstığı Yağı	272	281	310	341	346	1,47	0,40
Çiğit Yağı	77	100	111	112	104	-7,14	0,12
Toplam	81.251	80.056	85.718	85.944	86.610	0,77	100
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Palm Yağı	9.573	11.030	11.036	10.689	9.948	-6,93	49,57
Soya Yağı	3.982	3.839	3.839	4.005	3.949	-1,40	19,68
Kanola Yağı	4.204	3.259	2.713	2.346	1.862	-20,63	9,28
Ayçiçek Yağı	2.219	2.126	1.613	1.897	1.841	-2,95	9,17
Zeytin Yağı	314	690	980	972	1.003	3,19	5,00
Palm Çekirdeği Yağı	705	909	873	792	716	-9,60	3,57
Hindistan Cevizi Yağı	423	635	558	503	406	-19,28	2,02
Çiğit Yağı	387	521	416	333	268	-19,52	1,34
Yerfıstığı Yağı	114	146	107	122	77	-36,89	0,38
Toplam	21.921	23.155	22.135	21.659	20.070	-7,34	100

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020)¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020 ¹	2020/2021 ²	% Pay (20/21)
EKİM ALANI (1000 HA)						
Rusya	7.175	7.146	7.944	8.363	8.200	30,65
Ukrayna	6.800	6.800	6.500	6.400	6.800	25,42
AB	4.130	4.394	4.018	4.310	4.350	16,26
Arjantin	1.819	1.678	1.876	1.564	1.600	5,98
Çin	1.279	1.171	921	1.250	1.250	4,67
Kazakistan	807	883	850	815	700	2,62
Diğer	3.910	3.845	3.694	3.689	3.851	14,40
DÜNYA	25.920	25.917	25.803	26.391	26.751	100,00
ÜRETİM						
Ukrayna	15.200	13.700	15.000	16.500	17.000	31,47
Rusya	10.858	10.362	12.710	15.305	13.500	24,99
AB	8.651	10.128	9.505	9.643	9.750	18,05
Arjantin	3.547	3.538	3.825	3.300	3.400	6,29
Çin	3.201	3.149	2.494	3.250	3.300	6,11
Türkiye	1.320	1.550	1.800	1.750	1.660	3,07
ABD	1.203	970	956	882	1.096	2,03
Diğer	15.200	13.700	15.000	16.500	17.000	7,98
DÜNYA	34.986	41.604	39.424	40.401	44.308	100,00
İTHALAT						
Türkiye	591	720	1.027	1.150	975	38,37
AB	694	512	545	950	420	16,53
Çin	105	119	233	245	400	15,74
İran	160	150	100	120	115	4,53
ABD	80	97	115	180	102	4,01
Bosna Hersek	104	94	86	90	100	3,94
Diğer	456	456	436	494	429	16,88
DÜNYA	2.190	2.148	2.542	3.229	2.541	100,00
İHRACAT						
AB	358	630	611	450	600	20,41
Moldova	534	613	590	590	610	20,75
Çin	365	480	452	490	450	15,31
Kazakistan	275	321	451	400	350	11,90
Rusya	368	98	358	1350	350	11,90
Arjantin	75	55	173	175	150	5,10
Sırbistan	127	112	162	150	145	4,93
Ukrayna	191	39	104	60	100	3,40
Diğer	172	168	159	142	185	6,29
DÜNYA	2.465	2.516	3.060	3.807	2.940	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
Ukrayna	14.780	13.940	14.950	16.540	16.935	31,29
Rusya	10.600	10.456	12.350	14.125	13.200	24,39
AB	8.990	9.990	9.765	9.805	9.930	18,35
Arjantin	3.330	3.531	3.656	3.275	3.275	6,05
Çin	2.875	2.975	2.370	2.985	3.210	5,93
Türkiye	1.862	2.212	2.527	2.812	2.632	4,86
Diğer	4.909	5.088	4.638	4.821	4.934	9,12
DÜNYA	47.346	48.192	50.256	54.363	54.116	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Arjantin	1,038	990	987	837	812	38,21
AB	645	665	339	677	317	14,92
Türkiye	49	51	300	333	276	12,99
ABD	267	175	130	177	203	9,55
Çin	375	188	93	113	153	7,20
Rusya	324	179	233	118	83	3,91
Ukrayna	421	172	141	72	62	2,92
Diğer	1.326	274	289	298	219	10,31
DÜNYA	3.408	2.694	2.512	2.625	2.125	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020 ¹	2020/2021 ²	% Pay (20/21)
ÜRETİM						
Ukrayna	6.351	5.913	6.364	7.055	7.224	34,47
Rusya	4.171	4.192	4.875	5.648	5.287	25,22
AB	3.338	3.760	3.670	3.682	3.756	17,92
Arjantin	1.335	1.385	1.425	1.265	1.265	6,04
Türkiye	761	892	1.022	1.141	1.065	5,08
Çin	609	645	466	672	735	3,51
Diğer	1.643	1.718	1.552	1.642	1.628	7,77
DÜNYA	18.208	18.505	19.374	21.105	20.960	100,00
İTHALAT						
Hindistan	2.136	2.496	2.328	2.700	2.612	25,09
AB	1.791	1.529	1.966	2.300	1.970	18,92
Çin	725	785	1.032	1.700	1.500	14,41
İran	468	521	640	650	680	6,53
Türkiye	793	503	533	775	550	5,28
Irak	586	449	450	510	520	5,00
Diğer	2.379	2.431	2.438	2.584	2.578	24,76
DÜNYA	8.878	8.714	9.387	11.219	10.410	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	5.851	5.342	6.063	6.500	6.600	55,51
Rusya	2.178	2.310	2.651	3.500	3.125	26,28
Arjantin	771	783	853	625	625	5,26
AB	458	526	486	540	520	4,37
Türkiye	635	389	436	625	400	3,36
Sırbistan	136	134	188	150	160	1,35
Diğer	411	493	497	463	460	3,87
DÜNYA	10.440	9.977	11.174	12.403	11.890	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
AB	4.510	4.783	5.063	5.223	5.198	26,61
Çin	1.332	1.428	1.496	2.370	2.233	11,43
Rusya	2.063	2.023	2.150	2.265	2.180	11,16
Türkiye	980	1.015	1.095	1.120	1.190	6,09
İran	475	600	650	700	750	3,84
Arjantin	635	637	637	642	642	3,29
Ukrayna	550	548	540	545	560	2,87
Diğer	5.790	6.301	6.469	6.772	6.783	34,72
DÜNYA	16.335	17.335	18.100	19.637	19.536	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
AB	319	299	386	605	613	33,30
Türkiye	32	23	47	218	243	13,20
Hindistan	505	576	362	307	181	9,83
Arjantin	220	185	120	118	116	6,30
Ukrayna	255	279	40	50	114	6,19
Rusya	220	109	193	77	79	4,29
Mısır	37	34	41	61	77	4,18
Diğer	631	621	424	461	418	22,71
DÜNYA	2.219	2.126	1.613	1.897	1.841	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020) ¹Tahmin, ²Öngörü

Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (Bin ton)

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020 ¹	2020/2021 ²
EKİLİ ALAN (000 HA)					
Kanola	6.582	6.798	6.997	5.555	5.450
Ayçiçeği	4.130	4.394	4.018	4.310	4.350
Soya	803	926	915	917	935
ÜRETİM					
Kanola	20.538	22.184	20.061	16.880	16.800
Ayçiçeği	8.651	10.128	9.505	9.643	9.750
Soya	2.410	2.539	2.667	2.615	2.800
İTHALAT					
Soya	13.441	14.584	14.983	15.700	14.900
Kanola	4.094	4.150	4.230	6.274	5.700
Ayçiçeği	694	512	545	950	420
İHRACAT					
Ayçiçeği	358	630	611	450	600
Soya	220	276	179	250	250
Kanola	319	131	89	29	20
YURTIÇİ TÜKETİM					
Kanola	25.050	25.250	24.400	23.550	23.000
Soya	16.040	16.600	17.260	17.710	17.627
Ayçiçeği	8.990	9.990	9.765	9.805	9.930
BİTİŞ STOKLARI					
Soya	1.150	1.397	1.608	1.963	1.786
Kanola	875	1.828	1.630	1.205	685
Ayçiçeği	645	665	339	677	317

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2020) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Üretim Sezonu	Ayçiçeği Tohumu		Ayçiçek Yağı	
	ABD Çiftlik Fiyatı	Rotterdam CIF	Minneapolis FOB	AB FOB
2009/10	342	452	1.164	956
2010/11	591	661	1.899	1.404
2011/12	632	593	1.834	1.254
2012/13	546	580	1.452	1.189
2013/14	480	466	1.302	929
2014/15	506	432	1.471	850
2015/16	433	440	1.275	849
2016/17	386	408	1.181	807
2017/18	381	403	1.203	776
2018/19	389	380	1.174	719
2019/20	432	415	1,450	777
Ekim	384	366	1,235	738
Kasım	395	389	1,235	763
Aralık	388	418	1,676	802
Ocak	425	443	1,543	830
Şubat	445	426	1,543	759
Mart	454	406	1,676	706
Nisan	454	424	1,676	728
Mayıs	465	433	1,631	751
Haziran	456	434	1,235	807
Temmuz	456	435	1,243	817
Ağustos	N/A	390	1,257	842
Eylül				

Kaynak: www.fas.usda.gov, Oilseeds: World MarketsandTrade, September2020 (Erişim tarihi: 14.09.2020)

Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2010/2011													
Tohum	2.019	1.863	6.885	9.032	7.006	148.007	152.178	76.312	114.305	135.424	48.730	11.257	713.017
Ham Yağ	14.327	16.318	7.851	20.684	30.372	12.172	35.667	39.840	66.803	59.041	43.920	54.207	401.202
Rafine Yağ	0,02	0,00	0,90	4,63	14,92	30,36	0,00	31,97	0,00	14,80	2,07	24,44	124
Küspe	0	6.872	47.309	85.280	53.628	53.883	49.946	51.468	48.459	52.030	23.444	27.522	499.842
2011/2012													
Tohum	14.711	47.298	53.145	102.096	137.936	62.631	57.156	70.461	146.788	103.133	40.718	11.321	847.394
Ham Yağ	15.661	22.406	40.928	48.841	77.669	35.321	70.161	60.002	93.212	84.430	57.809	44.644	651.085
Rafine Yağ	16,60	0,00	0,11	3,16	0,00	0,90	23,92	24,93	1,09	2,80	5,70	3,65	83
Küspe	21.969	44.441	60.338	81.404	81.591	63.087	39.484	72.286	118.890	86.559	49.882	19.090	739.021
2012/2013													
Tohum	33.913	18.230	42.615	54.746	41.953	71.024	87.780	47.783	83.573	100.079	56.511	5.095	643.302
Ham Yağ	44.986	38.144	73.356	63.143	55.986	41.947	29.217	65.366	76.245	44.845	73.724	44.139	651.096
Rafine Yağ	163,7	298,5	3,9	43,9	15,9	361,0	550,9	817,7	1.026,2	325,8	2.012,4	559,3	6.179
Küspe	18.807	51.450	48.941	78.166	40.461	61.088	31.627	33.550	30.447	17.766	16.846	3.303	432.450
2013/2014													
Tohum	24.702	25.460	59.593	116.858	57.028	42.687	49.104	67.064	65.282	55.118	42.152	2.618	607.668
Ham Yağ	43.458	44.042	46.061	60.819	74.971	63.991	68.290	78.550	95.855	89.887	66.908	32.693	765.528
Rafine Yağ	17	5	16	501,14	988	499	494	1.014	1.945	1.794	1.171	2.194	10.637
Küspe	16.130	47.519	96.040	67.275	82.439	68.639	59.518	69.916	87.066	60.646	70.514	31.528	757.229
2014/2015													
Tohum	26.820	70.335	55.422	57.764	29.926	34.602	48.209	64.527	59.798	53.166	25.603	4.326	530.499
Ham Yağ	38.450	62.414	58.540	81.851	87.960	80.752	80.250	60.398	59.642	101.236	57.130	24.896	793.519
Rafine Yağ	1.368	1.316	1.513	2469,06	992	1.011	3.129	1.255	3.950	3.071	1	2	20.079
Küspe	22.817	56.315	73.276	90.119	64.694	73.313	87.632	96.483	65.150	72.537	40.191	30.806	773.334
2015/2016													
Tohum	4.528	33.505	17.380	22.857	9.708	25.862	53.978	53.625	83.239	66.830	18.805	31.854	422.168
Ham Yağ	14.632	38.717	70.494	101.121	63.942	76.670	55.914	39.237	73.134	57.650	36.933	28.019	656.463
Rafine Yağ	443	2.142	2.430	2.517	3.122	1.875	3.303	624	1.443	4.490	2.734	4.252	29.377
Küspe	15.319	67.129	85.535	100.887	67.988	82.429	98.169	77.761	48.997	74.812	31.579	50.447	801.052
2016/2017													
Tohum	2.011	23.701	12.616	24.773	28.995	37.298	155.767	70.079	83.442	78.146	65.600	6.325	588.764
Ham Yağ	33.441	58.105	96.911	81.973	71.571	53.723	74.666	66.379	77.793	66.624	43.633	28.416	753.234
Rafine Yağ	2.224	3.721	4.925	3.770	2.581	4.284	3.983	2.348	5.171	3.089	2.451	765,1	39.312
Küspe	29.097	62.665	94.601	63.125	145.015	108.105	145.749	73.653	92.167	63.876	53.046	26.492	957.592
2017/2018													
Tohum	3.921	12.137	31.146	41.555	65.168	81.576	126.993	93.711	46.812	62.141	71.578	3.035	639.773
Ham Yağ	11.984	24.129	69.422	33.119	36.240	28.315	46.840	42.647	62.088	43.466	50.576	13.788	462.615
Rafine Yağ	2.432	3.461	5.355	3.339	2.704	4.558	1.736	3.060	2.196	3.040	5.471	3.270	40.622
Küspe	35.464	77.139	64.452	79.978	159.773	125.886	67.026	102.107	108.985	60.228	37.709	12.708	931.454
2018/2019													
Tohum	2.128	225	34.734	43.321	33.635	66.961	154.473	131.354	245.595	176.569	44.228	10.070	943.292
Ham Yağ	26.330	41.056	39.449	37.421	58.974	37.570	46.753	54.545	55.500	35.582	40.484	30.033	503.698
Rafine Yağ	1.929	6	686	1.518	2.350	3.753	1.828	5.293	5.280	3.912	1.964	839	29.356
Küspe	12.110	35.701	58.338	53.919	95.838	117.205	135.800	139.625	90.877	62.618	66.464	41.736	910.230
2019/2020													
Tohum	26.044	72.615	54.708	31.733	26.025	225.704	188.416	94.643	153.032	112.846	9.558	-	995.324
Ham Yağ	21.175	37.531	34.854	46.522	41.991	47.435	59.615	92.116	163.706	104.170	57.305	-	706.420
Rafine Yağ	3.079	3.269	4.158	4.118	1.824	3.681	1.874	1.625	906	1.459	2.443	-	28.438
Küspe	35.866	68.315	92.723	132.688	107.159	111.787	77.846	48.550	117.826	97.165	90.329	-	980.253

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

Not: 2019/2020 verileri 11 aylık verileri içermektedir

Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayrıçığı Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Kúspe İthalatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2010/2011													
Tohum	1.041	955	3.498	4.472	4.513	99.583	103.496	51.644	76.318	92.457	33.566	7.568	479.112
Ham Yağ	17.307	20.373	9.832	25.817	39.591	16.781	48.879	55.155	90.067	79.716	60.565	74.573	538.655
Rafine Yağ	0,24	0,00	3,02	13,64	48,05	71,33	0,00	95,05	0,00	50,58	6,55	90,59	379
Kúspe	0	1.747	12.799	24.071	15.070	14.730	13.754	14.016	12.310	13.079	5.868	6.859	134.305
2011/2012													
Tohum	8.566	25.680	28.483	54.497	73.741	33.633	31.271	39.529	86.331	62.456	24.612	5.706	474.506
Ham Yağ	21.458	29.151	51.791	61.337	97.489	44.221	90.091	80.970	126.227	113.767	77.779	60.395	854.675
Rafine Yağ	55,02	0,00	0,25	11,67	0,00	2,95	71,74	73,18	4,76	9,77	18,04	10,68	258
Kúspe	5.404	10.115	13.705	16.945	16.696	12.990	7.776	14.754	24.739	21.512	12.299	5.029	161.963
2012/2013													
Tohum	22.139	12.423	27.171	34.507	27.683	46.233	57.779	31.314	52.311	62.009	35.505	3.399	412.473
Ham Yağ	60.707	51.350	99.401	84.899	76.978	59.497	42.988	94.786	110.480	64.783	106.512	64.172	916.555
Rafine Yağ	336	553	13	74	48	674	903	1.381	1.674	540	3.239	944	10.380
Kúspe	5.100	17.801	17.903	28.474	13.989	22.262	11.261	10.837	9.696	5.702	5.692	1.198	149.914
2013/2014													
Tohum	16.735	17.067	40.283	78.567	38.671	27.550	33.326	45.309	43.492	37.372	28.404	1.578	408.353
Ham Yağ	64.470	65.330	67.818	90.306	111.482	94.505	99.395	112.947	138.754	130.196	97.938	47.613	1.120.755
Rafine Yağ	50	16	44	704,15	1.337	652	638	1.389	2.621	2.431	1.553	2.787	14.224
Kúspe	4.669	12.234	25.236	18.760	22.501	18.986	16.544	20.016	26.226	18.656	21.230	9.305	214.364
2014/2015													
Tohum	19.973	55.245	44.299	42.575	24.115	24.393	32.332	42.066	37.827	34.280	16.804	2.937	376.848
Ham Yağ	53.919	90.064	84.974	116.206	115.995	108.849	103.563	79.490	84.040	145.978	80.968	36.179	1.100.226
Rafine Yağ	1.610	1.503	1.847	3146,31	1.240	1.255	3.725	1.377	4.651	3.776	4	6	24.140
Kúspe	6.167	14.381	18.326	22.270	16.512	18.895	22.762	23.815	15.612	18.135	10.542	8.038	195.454
2015/2016													
Tohum	3.067	21.719	11.340	15.423	6.343	16.891	35.186	34.556	53.709	43.814	12.771	20.611	275.431
Ham Yağ	19.249	56.918	100.877	143.414	89.132	109.020	80.550	54.023	98.809	79.562	51.420	41.785	924.758
Rafine Yağ	597	2.604	3.176	3.304	4.057	2.487	4.275	845	1.903	5.752	3.454	5.218	37.672
Kúspe	4.239	16.779	21.111	23.954	14.638	17.059	19.369	15.383	10.093	18.963	8.406	12.476	182.471
2016/2017													
Tohum	1.493	18.183	9.716	15.095	16.090	18.865	77.956	35.140	41.938	39.207	34.129	3.325	311.136
Ham Yağ	43.296	82.382	132.933	107.433	71.508	50.923	72.943	65.105	77.535	66.862	46.612	27.198	844.730
Rafine Yağ	2.828	4.383	5.709	4.303	3.017	5.008	4.626	2.733	6.048	3.629	2.850	948	46.083
Kúspe	6.749	13.376	19.674	12.815	29.073	21.311	23.399	14.153	17.657	12.169	10.200	5.028	185.604
2017/2018													
Tohum	2.291	7.124	15.842	17.840	27.461	31.749	50.929	37.043	18.833	25.512	30.164	1.164	265.952
Ham Yağ	12.522	24.897	67.767	30.789	34.913	22.551	37.361	33.148	49.247	35.175	40.312	10.858	399.540
Rafine Yağ	2.852	4.401	6.566	3.769	3.091	4.984	1.945	3.166	2.132	2.842	5.305	2.989	44.041
Kúspe	6.886	14.465	11.951	14.706	29.806	24.220	14.480	25.495	29.316	16.864	10.444	3.458	202.092
2018/2019													
Tohum	687	126	13.959	16.155	12.589	25.282	58.573	51.429	97.212	71.041	19.107	4.453	370.612
Ham Yağ	20.309	30.644	29.300	26.748	40.394	25.784	32.319	37.666	39.922	25.290	29.082	23.015	360.475
Rafine Yağ	1.678	14	595	1.300	2.082	3.245	1.676	4.728	4.847	3.713	1.874	830	26.583
Kúspe	3.147	9.055	14.141	12.970	22.492	27.219	31.565	31.912	19.842	14.091	15.343	9.863	211.640
2019/2020													
Tohum	10.518	25.958	20.456	11.338	10.313	91.907	78.599	37.660	64.438	47.253	3.784	-	402.226
Ham Yağ	15.951	27.665	25.675	32.827	29.994	34.392	46.336	69.364	121.209	76.792	42.615	-	522.820
Rafine Yağ	2.999	3.203	4.062	4.007	1.764	3.535	1.867	1.563	916	1.515	2.287	-	27.717
Kúspe	8.406	14.921	19.604	27.571	22.598	24.254	17.134	10.730	27.861	23.141	21.596	-	217.817

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

Not: 2019/2020 verileri 11 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2010/2011													
Tohum	103,5	106,9	7,5	9,9	104,4	60,0	26,4	144,7	9,3	38,7	28,4	15,0	655
Ham Yağ	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	13,4	0,0	15
Rafine Yağ	14.826	13.152	10.740	22.125	14.990	18.177	32.271	30.007	45.797	46.509	35.138	38.826	322.556
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,0	5
2011/2012													
Tohum	7,1	168,4	198,8	172,4	220,5	280,9	436,4	301,9	314,5	163,9	167,5	114,4	2.547
Ham Yağ	9,6	100,0	310,4	13,2	22,0	222,7	89,1	0,5	0,1	0,0	0,6	0,6	769
Rafine Yağ	34.664	34.276	31.459	44.828	41.538	49.398	44.039	51.560	54.608	46.891	47.574	49.811	530.645
Küspe	0,1	50	315	0	0	0	1.716	0	0	0	0	0	2.082
2012/2013													
Tohum	142,3	128,4	181,7	64,9	87,6	97,2	71,4	66,6	181,2	168,1	245,1	171,3	1.606
Ham Yağ	5,2	0,6	0,0	0,7	0,6	0,1	7,4	0,1	0,8	0,1	1,8	0,0	17
Rafine Yağ	44.090	43.505	53.035	35.493	34.879	19.486	23.414	39.612	59.626	55.388	62.368	59.846	530.743
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	998,1	998
2013/2014													
Tohum	82,0	190,1	129,4	103,2	134,3	155,9	119,4	84,1	101,7	87,8	64,6	169,1	1.422
Ham Yağ	3,8	1,8	5,0	1,3	0,0	12,3	56,3	79,9	1,8	4,4	0,6	3,3	170,5
Rafine Yağ	45.831	48.890	57.470	62.323	56.560	39.858	59.657	69.098	60.752	65.899	56.663	55.037	678.038
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	0	0	63
2014/2015													
Tohum	48,4	48,6	26,2	46,3	288,8	367,6	339,0	151,5	197,2	74,1	131,4	149,9	1.869
Ham Yağ	1,4	0,4	2,3	0,0	0,0	24,7	3,5	0,4	1,2	0,2	0,6	0,0	34,7
Rafine Yağ	46.075	51.164	58.421	64.560	80.978	62.157	54.206	37.605	49.606	57.321	35.403	38.071	635.567
Küspe	50	100	100	75	0	0	0	0	53	0	6.553	0	6.932
2015/2016													
Tohum	287	238	258	36	382	442	840	426	384	291	176	602	4.362
Ham Yağ	0,3	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	2,7	0,3	0,0	0,1	6,0
Rafine Yağ	34.204	46.866	68.184	55.755	47.583	54.907	47.203	40.375	43.862	52.594	43.883	49.329	584.746
Küspe	51	50	74	100	0	0	100	0	360	3.164	0	50	3.948
2016/2017													
Tohum	568,2	1.058	924,6	416,4	753,9	662,1	960	1.249	300,8	432,6	918,1	1.368	9.611
Ham Yağ	0,2	0,1	0,1	1,5	-	0,6	29	0,7	0,1	30,0	0,3	6,7	69
Rafine Yağ	40.289	63.533	66.200	51.590	47.063	59.296	69.942	48.864	57.553	53.757	32.537	38.402	629.028
Küspe	212,7	1.261	1.315,0	140,0	113,2	25,9	74,3	50	95,7	-	-	-	3.288
2017/2018													
Tohum	1.580	2.225	2.368	3.036	637	217	204	474	40	351	107	466	11.706
Ham Yağ	1	1	1	4	3	2	2.077	275	373	227	264	1.685	4.913
Rafine Yağ	29.488	31.491	27.254	28.941	26.697	26.565	32.727	39.342	39.762	23.983	31.792	32.110	370.153
Küspe	-	52	54	76	179	385	3.154	180	208	152	601	1.887	6.927
2018/2019													
Tohum	735	164	227	493	416	125	288	509	680	203	226	361	4.427
Ham Yağ	77	208	205	165	59	68	569	632	270	487	5.319	486	8.546
Rafine Yağ	35.408	41.522	38.987	33.049	30.191	30.930	32.545	37.558	45.249	21.972	40.244	37.502	425.157
Küspe	3.186	1.250	2.619	2.948	200	3.896	925	198	269	676	1.732	4.752	22.651
2019/2020													
Tohum	101	671	764	389	421	602	818	208	94	124	162	-	4.355
Ham Yağ	574	1.753	735	1.731	183	371	297	113	177	552	712	-	7.199
Rafine Yağ	43.799	51.449	40.572	34.889	39.615	45.610	54.192	59.332	56.682	68.025	63.145	-	557.311
Küspe	293	73	44	2.397	50	2.697	151	968	489	2.194	100	-	9.453

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

Not: 2019/2020 verileri 11 aylık verilerdir.

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2010/2011													
Tohum	72	80	14	15	57	47	23	145	26	37	56	25	597
Ham Yağ	0,0	1,9	0,4	0,0	0,0	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	25,4	0,0	31
Rafine Yağ	19.991	19.212	16.783	37.575	26.074	32.581	57.978	53.572	82.014	82.833	62.610	69.510	560.733
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,0	2
2011/2012													
Tohum	9	113	194	150	306	356	541	448	457	231	282	164	3.249
Ham Yağ	18,4	110,0	349,1	26,8	41,3	271,1	109,5	2,5	0,3	0,0	1,4	3,1	933
Rafine Yağ	60.468	54.233	48.841	69.290	63.193	76.574	68.032	80.911	86.278	75.279	76.259	80.378	839.736
Küspe	0,3	12	65	0	0	0	321	0	0	0	0	0	398
2012/2013													
Tohum	177	203	278	108	193	184	126	103	342	280	373	277	2.643
Ham Yağ	11,8	1,3	0,0	2,0	1,1	0,3	12,2	0,1	1,6	0,1	3,2	0,0	34
Rafine Yağ	70.707	70.218	85.408	55.892	53.671	29.685	35.692	61.322	92.231	85.619	94.859	89.042	824.346
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	236	236
2013/2014													
Tohum	157	428	223	206	285	304	221	159	180	195	118	259	2.733
Ham Yağ	8	3	8	2	0	23	54	73	3	8	1	6	191
Rafine Yağ	61.047	62.207	72.348	78.096	70.143	47.749	70.703	83.471	73.349	81.299	68.452	65.424	834.287
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	0	15
2014/2015													
Tohum	106,7	107,9	46,4	85,7	294,1	567,2	325,8	240,6	225,7	143,8	248,8	271,6	2.664
Ham Yağ	2,0	0,8	3,4	0,0	0,0	20,5	4,8	0,7	2,0	0,4	1,1	0,0	35,7
Rafine Yağ	53.458	58.775	66.169	73.652	92.014	70.456	59.433	40.940	53.684	63.135	39.211	41.811	712.738
Küspe	15	24	31	24	0	0	0	0	17	0	1.651	0	1.762
2015/2016													
Tohum	496	394	421	65	622	709	1.285	689	613	488	266	913	6.960
Ham Yağ	0,7	1,2	0,5	0,0	0,0	0,0	2,5	0,4	4,8	0,5	0,0	0,2	10,9
Rafine Yağ	37.765	49.867	74.238	60.309	51.487	58.846	50.929	43.175	46.578	55.100	46.959	52.018	627.273
Küspe	16	12	20	28	0	0	24	0	86	1.158	0	16	1.359
2016/2017													
Tohum	1.083	2.081	1.704	587,7	1.281	937,0	1.437	1.657	460,9	688,3	1.421	2.045	15.382
Ham Yağ	0,3	0,1	0,2	2,6	0	1,9	36,8	1,7	0,3	47,7	0,4	8,9	100,8
Rafine Yağ	42.302	67.254	69.796	53.966	49.614	63.353	72.689	50.430	57.760	54.162	32.848	38.969	653.046
Küspe	61	300	19	263	61	30	5	18,9	0	13	23	0	795
2017/2018													
Tohum	2.361	3.511	3.604	4.813	791	351	367	591	25	344	188	265	17.211
Ham Yağ	1	4	2	8	5	5	1.662	271	374	219	259	1.583	4.394
Rafine Yağ	29.937	31.976	28.200	30.093	27.488	27.147	34.110	41.284	41.312	25.135	33.840	32.550	355.584
Küspe	0	22	16	17	56	100	1.096	64	70	57	147	389	2.033
2018/2019													
Tohum	647	144	232	341	370	122	296	445	671	220	252	344	4.084
Ham Yağ	76	199	187	156	65	65	701	947	253	455	6.490	496	10.092
Rafine Yağ	35.688	41.365	37.938	31.535	28.194	29.186	30.708	34.779	42.227	20.723	37.115	34.702	404.159
Küspe	1.047	336	960	581	54	1.353	205	54	106	277	420	1.835	7.229
2019/2020													
Tohum	168	1.238	837	373	748	1.060	1.099	87	160	124	212	-	6.107
Ham Yağ	583	1.615	748	1.518	179	397	290	106	166	515	659	-	6.775
Rafine Yağ	40.725	48.172	37.785	32.584	37.584	44.249	52.177	56.023	54.266	66.789	61.238	-	531.592
Küspe	70	25	14	857	15	1.143	41	198	148	956	31	-	3.497

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

Not: 2019/2020 verileri 11 aylık verilerdir.

Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Moldova	172.754	222.243	258.138	372.266	56.727
Romanya	55.998	39.773	241.520	268.440	39.232
Rusya Federasyonu	48.555	227.364	2.842	225.375	549.347
Bulgaristan	87.416	88.433	96.344	82.451	79.860
Arjantin	29.577	0	0	30.704	31.725
Ukrayna	4.797	31.455	5.321	24.452	23.565
Macaristan	0	0	16.411	19.427	0
Sırbistan	6.906	0	174	12.873	5.407
Hırvatistan	0	0	3.899	7.551	0
Diğer	995	5.156	6.772	4.446	24.361
TOPLAM	406.999	614.424	631.422	1.047.985	810.224

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Rusya Federasyonu	32.129	112.858	1.291	87.989	221.863
Bulgaristan	62.588	45.381	39.758	32.604	32.811
Moldova	109.104	111.711	103.359	145.634	25.493
Romanya	36.425	19.810	95.538	99.521	16.148
Arjantin	18.883	0	0	11.871	13.073
Ukrayna	3.019	16.379	2.878	13.235	11.677
Fransa	0	0	0	0	9.315
Diğer	5.258	3.609	10.957	17.102	3.575
TOPLAM	267.407	309.747	253.780	407.956	333.956

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Cezayir	2.499	13.141	2.293	3.499	1.602
Hollanda	250	749	357	423	0
Tunus	2.598	1.154	395	340	120
Belçika	0	0	0	286	0
İran	3	2	0	66	0
Azerbaycan	50	53	72	34	14
Fas	0	0	55	20	0
Irak	74	23	480	17	452
BAE	8	12	10	13	2
Libya	0	0	0	12	0
Avustralya	3	17	8	12	8
Suudi Arabistan	10	8	8	5	5
Almanya	140	66	22	1	75
Bahreyn	0	2	0	1	1
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2	9	2	1	0
Kuveyt	1	1	1	1	1
Lübnan	0	1	1	1	0
Diğer	872	616	411	2	150
Toplam	6.510	15.853	4.115	4.732	2.430

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçık Tohumu İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Cezayir	3.903	21.013	3.076	4.471	2.867
ABD	0	20	163	0	185
Tunus	4.842	1.086	160	197	137
Irak	143	49	186	9	126
Almanya	335	175	20	3	93
Azerbaycan	62	78	70	42	34
Avustralya	12	64	30	42	31
Suudi Arabistan	18	18	16	8	6
BAE	14	24	23	31	5
Japonya	0	4	3	0	3
Kuveyt	1	2	3	2	1
Katar	2	4	1	0	1
Bahreyn	1	3	0	2	1
Nijerya	0	0	0	0	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	4	14	3	3	0
Diğer	1.702	1.663	532	527	1
TOPLAM	11.040	24.215	4.287	5.336	3.490

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibariyle.

Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçık Ham Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Rusya Federasyonu	529.637	411.563	326.298	412.141	438.020
Ukrayna	140.781	145.642	72.213	11.661	77.080
Bulgaristan	2.189	16.008	18.445	25.297	21.268
Moldova	0	0	1.500	0	17.221
Bosna-Hersek	26.479	42.863	37.496	36.961	6.440
Romanya	0	5.382	12.264	0	6.010
Sırbistan	0	0	0	12.500	298
Irak	0	0	0	0	1
Diğer	2.843	0	2	964	0
TOPLAM	701.929	621.459	468.218	499.523	566.337

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibariyle.

Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçık Ham Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Rusya Federasyonu	725.972	398.045	255.127	286.029	323.812
Ukrayna	198.447	146.870	55.324	7.929	56.360
Bulgaristan	2.148	17.339	14.622	18.294	16.447
Moldova	0	0	1.343	0	13.330
Bosna-Hersek	39.498	46.487	34.510	31.536	6.004
Romanya	0	5.921	9.635	0	4.491
Sırbistan	0	0	0	11.069	258
Irak	0	0	0	0	0
Diğer	4.278	0	4	735	0
TOPLAM	970.343	614.662	370.565	355.592	420.703

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibariyle.

Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
ABD	0	0	1.540	4.740	2.369
Gürcistan	0	11	52	24	11
Malezya	0	0	3	934	6
Suriye	0	30	0	0	4
Birleşik Krallık	0	0	0	0	3
Ekvator Ginesi	0	0	0	2	3
Azerbaycan	0	2	1	3	2
Diğer	7	33	3.965	6.980	9
TOPLAM	7	75	5.561	12.684	2.406

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
ABD	0	0	1.413	4.966	2.245
Gürcistan	0	17	84	53	30
Malezya	0	0	4	1.397	9
Ekvator Ginesi	0	0	0	4	5
Suriye	0	48	0	0	4
İtalya	0	0	1.394	0	3
Diğer	0	0	0	2	2
TOPLAM	12	113	4.996	13.938	2.311

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Bosna-Hersek	36.065	38.933	29.824	37.152	13.725
Belçika	16	36	50	92	34
Fransa	9	50	41	38	24
Hollanda	0	0	0	1	17
Birleşik Krallık	1	26	23	10	6
Diğer	393	213	235	2.550	7
TOPLAM	36.483	39.259	30.173	39.843	13.813

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Bosna-Hersek	44.708	45.683	29.307	34.393	13.241
Belçika	49	98	131	235	86
Fransa	27	135	109	100	63
Hollanda	0	0	0	1	26
Birleşik Krallık	2	75	67	23	16
Diğer	428	457	425	2.514	14
TOPLAM	45.215	46.448	30.040	37.267	13.447

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Cibuti	10.063	27.186	34.126	98.052	102.648
Libya	9.425	9.627	19.630	17.306	39.344
Yemen	5.914	10.600	36.351	57.828	33.831
Suriye	119.608	112.174	75.370	61.315	29.190
Irak	354.257	244.329	92.234	44.258	25.011
Somali	6.186	9.578	7.718	25.766	17.188
İsrail	5.994	10.157	13.109	11.180	10.737
Senegal	675	7.516	10.894	5.519	10.581
Umman	873	1.550	6.106	8.106	8.604
Lübnan	15.912	12.013	9.908	8.104	8.374
Güney Afrika Cumhuriyeti	0	29	35	0	8.019
Myanmar	3.240	2.809	5.403	8.460	7.689
BAE	4.370	4.114	5.074	8.778	7.121
ABD	1.591	2.376	2.773	2.538	5.534
Filistin Devleti	2.328	3.780	1.966	8.025	5.231
Tayland	9.593	6.007	5.081	7.236	5.178
Gana	914	1.047	1.525	2.313	4.374
Çin	2.573	2.335	2.379	3.919	4.334
Katar	1.960	9.352	7.935	6.882	3.679
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	5.514	6.021	6.685	6.234	3.330
Kuveyt	2.130	1.689	1.340	2.296	2.922
Suudi Arabistan	2.450	3.348	3.533	4.123	2.880
Venezuela	48	494	12.214	2.197	2.814
Sudan	167	641	256	1.047	2.308
Zimbabve	0	20	0	0	2.008
Etiyopya	2.455	4.638	3.111	3.880	2.005
Tanzanya	1.321	1.988	2.231	4.009	1.986
Afganistan	3.534	2.258	2.567	3.941	1.738
Bahreyn	884	1.133	1.056	1.898	1.622
Bangladeş	165	236	313	1.515	1.575
Diğer	27.206	25.519	31.021	30.173	24.748
TOPLAM	561.545	569.133	683.744	620.164	483.648

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Cibuti	10.844	27.922	33.674	90.377	95.136
Libya	10.625	12.487	21.077	15.952	39.657
Yemen	6.459	11.101	34.915	53.235	32.317
Suriye	125.474	113.064	75.033	55.422	26.806
Irak	370.876	246.730	95.776	40.482	23.153
Somali	6.686	9.845	7.594	23.945	16.035
Senegal	742	7.694	10.744	5.146	10.252
İsrail	6.361	10.406	12.647	10.255	10.251
Lübnan	17.279	12.486	10.140	7.914	8.262
Umman	921	1.681	5.943	7.664	8.090
Myanmar	3.722	2.956	5.698	8.677	8.009
Güney Afrika Cumhuriyeti	0	42	55	0	7.627
BAE	4.893	4.371	5.225	8.418	6.997
ABD	2.072	2.955	3.290	2.781	6.948
Filistin Devleti	2.584	3.743	2.018	7.177	4.905
Tayland	9.633	5.742	4.696	6.251	4.574
Çin	2.984	2.563	2.553	3.841	4.249
Gana	1.004	1.110	1.571	2.155	4.186
Katar	2.283	10.527	9.436	6.994	3.886
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	6.753	6.347	6.707	5.854	3.283
Venezuela	50	502	13.642	2.082	3.162
Kuveyt	2.440	1.866	1.440	2.313	2.976
Suudi Arabistan	2.826	3.661	3.733	4.042	2.907
Sudan	181	610	256	965	2.190
Etiyopya	2.882	4.990	3.217	3.850	2.004
Tanzanya	1.469	2.116	2.283	3.949	1.975
Zimbabve	0	24	0	0	1.867
Afganistan	3.777	2.347	2.533	3.612	1.645
Bahreyn	1.017	1.258	1.097	1.842	1.627
Ürdün	815	703	572	265	1.590
Diğer	30.662	28.183	31.826	31.439	25.760
TOPLAM	638.314	540.032	409.391	416.899	372.327

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020*
Rusya Federasyonu	447.339	447.967	408.735	480.061	359.507
Ukrayna	250.627	381.244	230.451	379.985	185.504
Bulgaristan	64.672	71.996	104.412	144.741	72.037
Moldova	4.031	28.309	41.529	25.000	20.397
Romanya	14.003	28.174	49.052	48.537	9.914
Diğer	998	7.445	310	1.430	3.303
TOPLAM	781.671	965.137	834.489	1.079.754	650.662

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (000 \$)

	2016	2017	2018	2019	2020*
Rusya Federasyonu	95.261	85.613	91.984	106.694	78.393
Ukrayna	54.342	73.814	54.156	85.627	44.242
Bulgaristan	15.270	14.010	25.450	33.366	17.126
Moldova	886	5.674	9.936	5.669	4.441
Romanya	2.984	5.379	11.784	11.067	2.440
Diğer	257	1.507	87	406	673
TOPLAM	169.000	185.997	193.397	242.829	147.314

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küşpesi İhracatı (ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Birleşik Krallık	0	0	7.900	7.400	4.594
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2.490	0	4.079	2.300	850
Katar	0	0	17	316	516
Irak	310	0	50	368	156
Suriye	134	181	1.402	441	156
Azerbaycan	440	473	379	348	150
Türkmenistan	0	0	50	1.979	125
Diğer	3.164	28	2.870	2.300	100
TOPLAM	6.538	681	16.747	15.454	6.647

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küşpesi İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020*
Birleşik Krallık	0	0	2.899	2.856	2.010
Katar	0	0	5	104	182
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	541	0	878	467	159
Irak	73	0	12	97	42
Azerbaycan	127	146	118	113	39
Suriye	29	41	406	100	37
Türkmenistan	0	0	18	704	32
Diğer	1.158	18	567	828	31
TOPLAM	1.928	206	4.903	5.270	2.531

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2020)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibarıyla Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

Yıllar	Üretim (Ton)	Ekilen alan (Ha)	Verim (ton/ha)
2000	800.000	542.000	1,48
2001	650.000	510.000	1,27
2002	850.000	550.000	1,55
2003	800.000	545.000	1,47
2004	900.000	550.000	1,64
2005	975.000	566.000	1,72
2006	1.118.000	585.400	1,91
2007	854.407	554.678	1,54
2008	992.000	580.000	1,71
2009	1.057.125	584.000	1,81
2010	1.320.000	641.400	2,06
2011	1.335.000	655.700	2,04
2012	1.370.000	604.616	2,27
2013	1.523.000	609.784	2,50
2014	1.637.900	657.458	2,49
2015	1.680.700	685.317	2,45
2016	1.670.716	720.108	2,32
2017	1.964.385	779.622	2,52
2018	1.949.229	734.465	2,65
2019	2.100.000	752.631	2,79

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 23.09.2020)

Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2007	0,56	0,58	0,57	0,57	0,59	0,59	0,61	0,68	0,75	0,77	0,78	0,79	0,65
2008	0,80	0,86	0,92	0,94	0,96	0,93	0,95	0,83	0,78	0,77	0,81	0,80	0,86
2009	0,79	0,84	0,85	0,85	0,83	0,85	0,86	0,77	0,73	0,72	0,75	0,76	0,80
2010	0,77	0,77	0,78	0,79	0,79	0,79	0,82	0,86	0,87	0,90	0,97	1,02	0,84
2011	1,11	1,10	1,12	1,17	1,15	1,21	1,21	1,18	1,21	1,20	1,18	1,21	1,17
2012	1,21	1,22	1,24	1,26	1,33	1,35	1,34	1,37	1,51	1,51	1,49	1,48	1,36
2013	1,47	1,51	1,48	1,49	1,46	1,45	1,46	1,41	1,38	1,38	1,40	1,43	1,44
2014	1,94	1,96	2,00	1,92	1,93	1,93	1,88	1,82	1,72	1,74	1,71	1,76	1,86
2015	1,75	1,73	1,78	1,75	1,78	1,81	1,80	1,81	1,90	1,98	1,98	1,97	1,84
2016	2,12	2,11	2,07	1,99	2,09	2,08	2,10	2,02	2,30	2,35	2,37	2,36	2,16
2017	2,40	2,39	2,41	2,41	2,39	2,45	2,45	2,45	2,56	2,54	2,57	2,62	2,47
2018	2,61	2,63	2,69	2,59	2,57	2,67	2,70	2,87	3,00	2,92	2,80	2,84	2,74
2019	2,87	2,88	2,85	2,84	2,82	2,86	2,89	3,13	3,62	3,87	3,96	3,86	3,20
2020	4,07	4,13	3,96	4,18	4,25	4,28	4,32	5,02	-	-	-	-	4,27

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 23.09.2020)

Not:2020 verileri 8 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2005	2,97	2,98	2,96	2,92	2,92	2,90	2,88	2,87	2,87	2,88	2,89	2,90	2,91
2006	2,93	2,96	2,94	2,92	2,93	2,96	3,06	3,19	3,18	3,17	3,17	3,17	3,05
2007	3,21	3,29	3,27	3,26	3,24	3,23	3,25	3,30	3,58	3,88	4,09	4,13	3,48
2008	4,23	4,75	4,94	5,39	6,07	6,11	6,19	6,01	5,47	5,27	5,11	5,13	5,39
2009	5,07	4,80	4,77	4,83	4,81	4,78	4,71	4,59	4,55	4,51	4,44	4,45	4,69
2010	4,43	4,39	4,40	4,38	4,36	4,06	4,03	4,00	4,04	4,08	4,26	4,46	4,24
2011	4,64	4,89	5,00	5,00	4,96	5,05	5,22	5,41	5,41	5,44	5,49	5,53	5,17
2012	5,59	5,67	5,73	5,77	5,96	6,12	6,12	6,04	6,06	6,14	6,28	6,33	5,98
2013	6,36	6,25	6,19	6,24	6,21	6,19	6,16	6,09	6,02	5,96	5,95	5,98	6,13
2014	6,06	6,15	6,18	6,19	6,18	6,18	6,14	6,13	6,11	6,15	6,15	6,17	6,15
2015	6,36	6,47	6,45	6,58	6,61	6,76	6,92	7,02	7,04	7,15	7,31	7,45	6,84
2016	7,50	7,53	7,52	7,50	7,51	7,59	7,66	7,65	7,67	7,73	7,75	7,88	7,62
2017	8,03	8,13	8,20	8,28	8,28	8,27	8,23	8,25	8,29	8,31	8,39	8,51	8,26
2018	8,33	8,30	8,29	8,28	8,30	8,68	8,81	9,09	9,97	10,41	10,31	10,12	9,08
2019	9,57	9,54	9,49	9,69	10,12	10,30	10,36	10,41	10,51	10,56	10,56	10,58	10,14
2020	10,75	10,93	10,96	11,61	12,05	12,04	12,01	11,98	-	-	-	-	11,54

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 23.09.2020)

Not:2020 verileri 8 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi (1)

İller	2015			2016			2017			2018			2019		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Tekirdağ	1.284.677	267.012	208	1.420.265	283.838	200	1.567.329	368.125	235	1.481.286	347.502	235	1.365.350	342.299	251
Konya	460.376	210.307	457	526.832	205.274	390	670.212	254.413	380	727.561	296.591	408	721.495	298.674	416
Adana	440.400	134.361	305	539.542	166.524	309	580.227	195.225	336	521.214	176.639	339	844.022	264.852	314
Edirne	984.061	226.573	230	988.286	222.064	225	1.008.114	244.655	243	954.502	237.136	248	950.498	249.569	263
Kırklareli	733.520	188.998	258	782.569	170.278	218	780.591	193.784	248	750.021	193.169	258	740.511	210.930	285
Çorum	198.952	51.984	261	243.244	56.048	230	295.674	72.100	244	269.612	67.977	252	307.440	78.307	255
Çanakkale	160.877	40.787	254	170.421	39.097	229	199.455	49.156	246	192.253	52.882	275	182.350	54.249	297
Tokat	134.962	41.593	308	137.141	39.306	287	156.778	41.549	265	156.875	49.049	313	162.301	52.163	321
Samsun	127.866	39.083	306	151.901	35.546	234	157.324	38.253	243	157.312	40.806	259	167.056	46.487	278
Eskişehir	69.268	24.167	349	80.628	26.247	326	120.599	36.040	299	111.398	39.879	358	126.459	45.677	362
Balıkesir	154.980	30.609	198	157.148	30.555	194	175.263	37.923	216	160.878	35.554	221	182.703	41.077	225
Amasya	115.957	35.024	302	122.547	33.122	270	149.944	33.217	222	134.972	32.366	240	137.300	39.841	299
İstanbul	160.694	35.795	223	171.484	37.544	219	175.964	44.400	253	175.827	42.820	244	166.390	37.851	227
Bursa	90.648	22.593	249	99.564	23.172	233	101.743	26.449	261	94.501	27.354	289	96.497	28.276	293
Karaman	59.163	19.020	321	65.149	15.083	295	72.742	21.134	291	67.160	22.001	328	66.460	22.125	333
Aksaray	106.351	43.985	414	73.485	25.608	348	106.803	35.751	335	83.404	31.948	383	60.437	20.642	342
Osmaniye	41.075	11.167	272	42.695	12.054	282	59.969	18.803	314	54.894	17.957	327	63.947	20.153	315
Afyonkarahisar	25.748	4.858	189	37.451	8.165	218	46.644	11.358	244	44.959	12.509	281	48.070	14.185	295
Şanlıurfa	61.221	13.421	219	55.704	12.057	216	58.789	10.737	183	51.485	10.582	206	69.281	13.767	199
Ankara	48.096	9.636	202	50.921	9.304	183	52.304	9.920	190	50.381	12.468	247	41.517	10.625	256
Mersin	24.926	7.276	292	26.707	6.042	226	30.230	8.145	269	22.367	6.194	277	34.558	10.131	293
Sakarya	25.791	5.897	229	28.416	6.005	211	29.340	6.994	238	28.222	6.839	250	25.719	6.669	259
İzmir	14.297	3.922	274	17.105	4.361	255	17.783	4.388	247	18.032	4.892	271	22.470	6.012	268
Kırşehir	21.384	3.874	181	31.021	5.465	176	28.487	5.780	203	20.100	4.353	217	22.523	4.893	217
Ağrı	4.546	833	183	6.975	1.170	168	26.011	3.612	139	28.052	4.290	153	26.891	4.266	159
Bilecik	20.024	3.220	161	19.486	2.757	141	17.753	2.510	141	17.925	2.765	154	23.074	3.973	172
Bolu	9.094	1.770	195	12.150	3.188	262	11.700	2.993	256	11.830	3.017	255	11.947	2.987	250
Kahramanmaraş	7.905	1.521	192	3.150	418	133	3.630	545	150	9.282	1.979	213	12.971	2.901	224
Kırıkkale	9.031	2.633	292	9.407	2.318	246	17.015	3.854	227	15.196	3.893	256	7.962	1.974	249
Muş	16.393	3.090	189	15.422	2.790	181	14.353	2.619	182	12.677	2.385	188	8.138	1.692	208
Kütahya	9.014	1.391	154	9.597	1.379	144	9.331	1.457	156	9.195	1.636	178	8.598	1.560	181
Yozgat	10.351	1.491	144	15.101	2.032	135	13.414	2.036	152	12.711	1.887	148	10.399	1.507	145

Ek Tablo 30. (DEVAM). Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2015			2016			2017			2018			2019		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Diyarbakır	12.102	1.289	110	11.340	1.735	158	11.430	1.953	171	9.828	1.704	173	8.041	1.399	174
Kocaeli	4.536	1.040	229	4.455	967	217	7.910	2.113	267	4.868	1.262	259	5.248	1.385	264
Gaziantep	5.713	2.226	390	1.210	384	317	5.875	1.583	269	2.596	905	349	3.824	1.296	339
Hatay	4.135	907	219	6.929	1.851	267	2.055	481	234	2.033	505	248	3.466	827	239
Antalya	1.308	185	141	1.723	289	168	2.352	382	162	2.393	439	183	2.756	694	252
Muğla	4.178	1.573	376	4.549	1.572	346	2.765	925	335	0	0	0	1.580	632	400
Uşak	6.715	970	144	6.237	831	133	5.465	741	136	4.504	588	131	3.798	501	132
Bitlis	4.019	885	220	4.608	1.368	297	4.320	1.190	275	4.095	1.231	301	1.941	437	225
Yalova	404	57	141	852	115	135	2.978	460	154	2.797	420	150	2.656	409	154
Denizli	248	43	173	0	0	0	1.000	330	330	153	46	301	1.195	358	300
Bartın	3.219	328	102	3.450	343	99	3.056	313	102	2.781	292	105	2.372	249	105
Adıyaman	1.189	188	158	1.620	231	143	1.210	250	207	1.511	287	190	1.291	233	180
Çankırı	101	13	129	94	11	117	797	86	108	773	85	110	1.493	209	140
Niğde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	764	76	99	1.203	180	150
Erzurum	639	149	233	575	180	313	669	189	283	609	196	322	524	168	321
Nevşehir	1.326	335	253	1.215	245	202	1.850	317	171	1.115	195	175	618	147	238
Sivas	3.043	645	212	3.517	310	88	1.136	100	88	336	40	119	632	141	223
Manisa	799	169	212	820	162	198	340	52	153	353	62	176	665	131	197
Aydın	2.345	690	294	1.125	290	258	800	207	259	363	110	303	336	102	304
Burdur	1.687	319	189	1.389	218	157	1.296	201	155	791	137	173	338	74	219
Zonguldak	270	40	148	284	39	137	283	42	148	293	44	150	274	50	182
Kayseri	124	25	202	108	20	185	0	0	0	0	0	0	85	38	447
Erzincan	165	29	176	148	24	162	140	20	143	109	23	211	77	15	195
İğdir	0	0	0	0	0	0	0	0	0	55	7	127	60	8	133
İsparta	37	4	108	38	4	105	34	4	118	31	3	97	27	3	111
Van	0	0	0	0	0	0	700	136	194	109	24	220	0	0	0
Genel Toplam	5.689.950	1.500.000	-	6.167.800	1.500.000	-	6.813.976	1.800.000	-	6.489.344	1.800.000	-	6.759.834	1.950.000	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 23.09.2020)

Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları

Ayçiçeği Tohumu	
120600910019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (gri; beyaz çizgili; kabuklu)
120600990019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (diğer şekillerde)
120890000011	Ayçiçeği unu ve kaba unu
Ayçiçek Ham Yağ	
151211100000	Ayçiçeği tohumu veya aspir yağları, fraksiyonları (ham); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151211910000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham); diğer amaçlarla kullanılanlar
Ayçiçek Rafine Yağı	
151219100000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham olmayan); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151219900011	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları; (ham olmayan); diğer amaçlarla kullanılanlar
151620910016	Ayçiçeği tohumu yağı (ambalajlı, ≤ 1 kg)
151620950014	Ayçiçeği tohumu yağı (teknik ve sınai amaçla kullanılan, ambalajlı>1 kg)
151620960014	Ayçiçeği tohumu yağı (diğer amaçlı, serbest yağ asitleri<% 50, ambalajlı>1 kg)
Ayçiçek Küşpesi	
230630000000	Ayçiçeği tohumu yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar

KAYNAKLAR

TOB (Tarım ve Orman Bakanlığı) ,2019. <http://www.tarimorman.gov.tr> (Erişim tarihi: 23.09.2020)

TÜİK, 2020. www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 23/09/2020)

USDA, 2020. www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi:14.09.2020, 23.09.2020)

Anonim 2020a, www.fas.usda.gov, Oilseeds: World MarketsandTrade, September 2020 (Erişim tarihi: 14.09.2020)